

Centrul de Informare și Documentare
privind Drepturile Copilului din Moldova

Center for Information and Documentation
in Child's Rights from Moldova

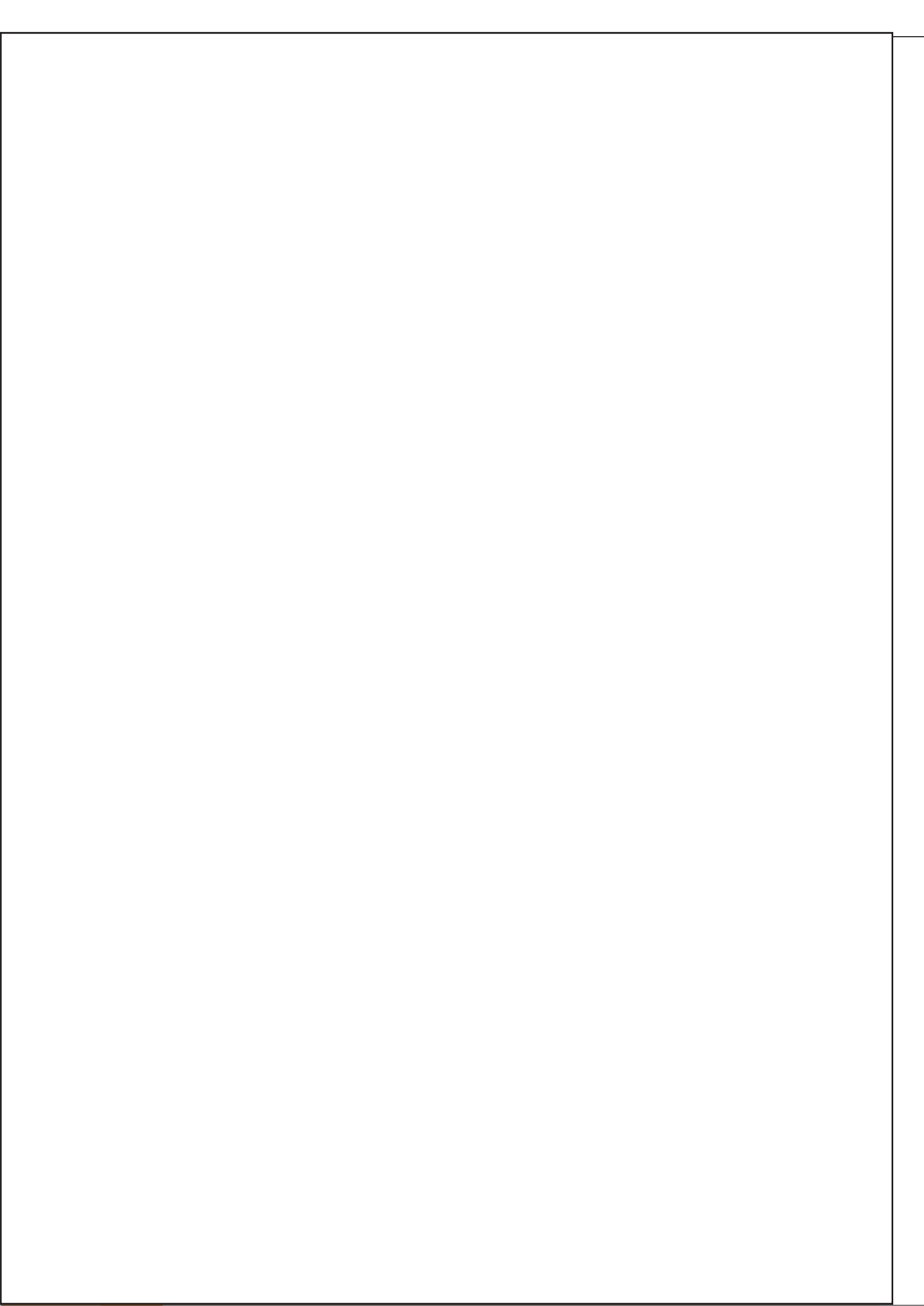


JURNALUL Istoriilor Umane

Human Stories
MAGAZINE

28





JURNALUL ISTORIILOR UMANE a fost editat în cadrul proiectului „Dezvoltarea deprinderilor de viață pentru prevenirea traficului de ființe umane” implementat în 11 gimnazii internat (Cahul, Cărpineni, Căzânești, nr. 2 Chișinău, Leova, Fălești, Orhei, Năpadova, Tighina, Strășeni, Văscăuți) de către Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului în parteneriat cu Secretariatul Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor Copilului și Ministerul Educației, cu suportul Reprezentanței UNICEF în Moldova și a Organizației Suedeze Radda Barnen/Salvați Copiii.

Proiectul s-a adresat copiilor și tinerilor cu scopul de a facilita integrarea psihosocială a acestora prin dezvoltarea deprinderilor de viață în vederea diminuării riscului șomajului și al traficului de ființe umane.

Proiectul a constat dintr-un program complex de activități pentru manageri, cadre didactice și copiii din gimnazii internat: Stagii de formare de formatori, Seminare tematice, Olimpiada Deprinderilor de Viață, Școala de Primăvară pentru Absolvenți, materiale didactice publicate.

Toate aceste activități au fost organizate cu implicarea activă a managerilor și a cadrelor didactice din gimnazii internat și a membrilor echipelor de animatori de la egal la egal (elevi din clasele a VI-VIII, pregătiți să transmită semenilor cunoștințe, comportamente și atitudini pozitive).

Materiale publicate în prezentul JURNAL vin să prezinte istoriile de viață și experiența a 28 de elevi din gimnaziile internat implicate în proiect și să sensibilizeze opinia publică față de copiii instituționalizați și problemele cu care se confruntă aceștia.

Vreau să trăiesc ca toți copiii – într-o casă cu părinții

Natalia Costăș

ziaristă

1.

Doinița a venit la gimnaziu-internat acum șase ani. La început educatorii nu puteau înțelege dacă e fată sau băiat. Purta doar haine băiețești, se bătea cu toți care-i treceau calea, juca fotbal și, chiar dacă avea doar șapte ani, înjura de mama focului.

Până a veni la internat Doinița a locuit împreună cu maică-sa în casa unchiului dintr-un sat din raionul Ialoveni. Pe tatăl său nu l-a cunoscut niciodată. „Am trăit în scârbe... De fiecare dată când mama se îmbăta, dar asta se întâmpla destul de des, mă bătea măr. Îmi găsea o mie de motive - ba că n-am gătit mâncare gustoasă, ba că nu am reușit să sap în grădină ori m-am dus cu joaca la rudele pe care nu le iubea. Aveam vreo 5 ani, dar mama mă trimitea în sat după vin pe datorie. De refuzam - mă lovea cu picioarele”, spune Doinița. Două lacrimi i se rostogolesc pe fața smeadă când își amintește de îmbrânciturile mamei de pe scări, rezultate cu două comoții cerebrale. Din cauza traumatismelor medicii i-au interzis să practice sportul. „Nu-mi imaginez viața mea fără sport. Când voi crește mare vreau să devin un bun fotbalist”, îmi spune Doinița. În fiecare dimineață se trezește pe la ora șase ca să alerge câteva cercuri pe stadionul internatului. Nu e zi în care să nu joace fotbal, baschet sau tenis, de cele mai multe ori fiind printre învingători. La cros n-o întrece nimeni. Fotografia Doiniței se află și acum pe panoul celor mai buni sportivi ai internatului.

„Altă dată mama m-a opărit când îmi făcea baie. Și acum pielea de pe piciorul drept e creață...”, continuă Doinița firul povestirii. Din acest motiv se jenează să îmbrace fuste. „Din cauza mamei îmi era rușine să merg în clasa întâi. Se schimbase atât de mult, încât nu o mai recunoșteau nici rudele noastre...”, zice fata.

O jumătate de an Doinița a frecventat școala din sat. În acest răstimp maică-sa a încercat să uite de patima pentru băutură. Când se părea că viața luase o altă turnură Doinița a ajuns la internat. „S-a întâmplat un caz despre care nu vă pot povesti, dar în urma căruia mama a hotărât să mă aducă la internat, fără voia mea... Totul s-a întâmplat din cauza unor fete... Urâsc fetele și spitalele. În spital a murit sora mea, la câteva zile după naștere”, explică fata. Și-a dorit întotdeauna o soră sau un frate, ca să nu fie singură. De aceea după moartea surorii Doinița zice că a devenit indiferentă față de viață și nu mai frecventa

1.

“I want to live like all children – in a house with parents”

Natalia Costas

ziaristă

Doinița came to the boarding school six years ago. At the beginning the educators could not understand whether this child was a boy or a girl. She wore only boy clothes, she fought everyone who crossed her path, played football and even though she was only seven she swore hard.

Before coming to the boarding school Doinița had lived together with her mother in the house of her uncle in a village in Ialoveni district. She never knew her father. “I lived in sorrow. Each time mother got drunk, which happened quite often, she used to beat the hell out of me. She could find thousands of reasons—that the food wasn’t good enough, that I didn’t dig in the garden, or that I went to play at some relatives’ she didn’t like. I was about 5, and my mother used to send me to buy wine on credit. If I refused, she kicked me”, Doinița says. Two teardrops roll down her wet face when she remembers how her mother used to push her down the stairs, which resulted in two concussions. Because of the traumas the doctors forbid her to do sport. “I can’t imagine my life without sport. When I grow up I want to become a good football player”, Doinița tells me. Every morning she wakes up at about six to run several laps around the school stadium. No day goes by without her playing football, basketball or tennis, and most of the times she is the winner too. She has no equals in running. Doinița’s photograph is still on the board showing the best sportsmen of the boarding school.

“Once my mother scalded me as she was bathing me. Now the skin on my left leg is wrinkled”, Doinița continues her story. This is why she is embarrassed to wear skirts. “Because of my mother I was embarrassed to go to school for the first time. She had changed so much that even our relatives had a hard time recognizing her”, the girl says.

For half a year Doinița went to the school in the village. During that period her mother tried to quit drinking. When life seemed to have taken a good turn Doinița found herself at the boarding school. “Something happened I can’t tell you about, and my mother decided to bring me to the boarding school, against my will. It all happened because of some girls. I hate girls and hospitals. My sister died in a hospital, several days after she was born”, the girl explains. She has always wanted a sister and a brother, so she wouldn’t be alone. So, after her sister’s death, Doinița says she became indifferent to life and stopped going to



școala din sat. „Nu mai învățam și nu mai ascultam de mama. Apoi mi s-a întâmplat ceva groaznic și am venit la internat”, își amintește ea.

În clasele primare Doinița era închistată, băiețoasă, făcându-și dreptate doar cu pumnii. „Eram a doua bătăușă din internat. Păstrez și acum mențiunea „miss boxer” pe care mi-au dat-o colegii mei”, spune în glumă fata. Schimbarea s-a produs anul trecut, când fiind în clasa a șasea devine voluntară de la egal la egal, alături de alți 20 de copii din internat. De atunci a început să participe la toate activitățile extracurriculare din internat și să lege prietenii cu alte fete. Chiar și profesorii au rămas surprinși de metamorfozele Doiniței. „A devenit mai cumpătată și mai delicată. Acum chiar se jenează să frecventeze ansamblul flueriștilor, deoarece este unica fată de acolo”, îmi spune psihologul de la internat.

„De când am devenit voluntară mă gândesc la viitorul meu și învăț mai bine, recunoaște Doinița. Am început să vorbesc frumos cu mama, s-o conving să nu fumeze și să nu bea, că ceea ce face nu e bine. O iert, chiar dacă m-a obișnuit mult”, îmi spune ea. O iartă atunci când n-o vizitează cu lunile și atunci când n-o ia acasă în vacanțele lungi de vară. În această vară va rămâne, probabil, tot la internat. Maică-sa i-a spus că va pleca la muncă la Moscova, unde s-a stabilit de un timp și tatăl ei vitreg. „Nu trebuie să mă îmbrace, nu-mi trebuie bani. Vreau să trăiesc ca toți copiii – într-o casă cu părinții. Să fie cald și frumos acolo. Când voi avea copiii mei n-o să le spun niciodată că am crescut în internat. Prefer să nu vorbesc nimănui despre aceasta. Când îmi este greu, scriu versuri”, spune Doinița. Are compuse peste o sută de versuri, o bună parte din ele fiind dedicate mamei sale. Anul acesta, de 8 Martie, pe lângă versuri i-a dăruit un ceas, un lăntișor, flori și un parfum, cadou ce a costat-o economiile de-un an.

Ca și ceilalți voluntari, Doinița desfășoară mai multe activități printre semenii săi, le vorbește despre bolile cu transmitere sexuală, despre traficul cu ființe umane, despre drepturile copilului. După stagiul din această iarnă a devenit as în aplanarea conflictelor. „Chiar mai deunăzi am împăcat doi verișori care erau gata să-și spargă capetele dintr-un fleac. I-am așezat față în față și le-am explicat de ce e bine să trăiască în pace. S-au despărțit prieteni. Demult nu mai bat pe nimeni, încerc să rezolv conflictele altfel”, zice fata, plină de mândrie.

Când va fi mai mare Doinița visează să devină voluntară activă ca și fetele pe care le-a cunoscut în timpul seminarelor. Mai visează să-l cunoască pe tatăl său, să știe cum arată și de ce i-a părăsit. Vrea să ajungă cea mai bună sportivă din republică. Despre toate astea scrie în poeziile sale. Dar cel mai mult își dorește să aibă o casă și o familie. Despre aceasta deocamdată știe doar Dașa, prietena și confidenta sa din internat.

school. "I stopped studying and didn't listen to my mother. Then something terrible happened to me and I came to the boarding school", she recalls.

In the primary grades Doinița was closed in, boyish, claiming her justice only by her fists. "I was second best fighter in the school. I still have the reputation of 'miss boxer' my peers gave me", the girl says jokingly. The change took place last year, when, in the sixth grade, she became a peer education volunteer along with 20 other boarding-school children. Since then she's started going to all extracurricular activities at the school and make friends with other girls. Even her teachers were surprised at the change. "She became more balanced and more delicate. Now she is even embarrassed to play in the flutes band, since she is the only girl there", says the school psychologist.

"Since I became a volunteer I've been thinking about my future and I've been better at school", Doinița says. "I started to speak nicely with my mother, trying to persuade her to give up smoking and drinking, to tell her that this is not good. I forgive her, even though she's done me a lot of harm", she says. She forgives her mother when she doesn't visit her by the months and when she doesn't take her home for long summer vacations. This summer too she will probably stay at the boarding school. Her mother told her she would leave for Moscow to work, where her stepfather had settled a while ago. "I don't want her to give me clothes, I don't need money. I want to live like all the children—in a house with parents. A warm and beautiful house. When I have my children I'll never tell them I grew up in a boarding school. I don't want to tell anyone about this. When I don't feel well I prefer writing poems", Doinița says. She's written more than a hundred poems, a good part of which are dedicated to her mother. This year, for March 8 she gave her, besides poems, a watch, a necklace, flowers and perfume, which cost her a year's savings.

Like other volunteers Doinița organizes many activities for her peers, tells them about sexually transmitted diseases, human trafficking, children's rights. After a course this winter she became excellent at conflict resolution. "The other day I had two cousins make up, who were ready to kill each other for a trifle. I sat them down one facing the other and explained to them the advantages of living in peace. They parted friends. I haven't beaten anyone up in a long time, now I am trying to solve conflicts by other means", the girl says brimming with pride.

When she grows up a little Doinița dreams of becoming an active volunteer, like the girls she's met during seminars. She also dreams of meeting her father, see what he looks like and find out why he left them. She dreams of becoming the best sports professional in the country. She writes about all this in her poems. Her biggest wish however is to have a house and a family. But only Dașa, who is her friend and confidante, knows about it for now.



Copilul-orchestra

2.

Natalia Costaş

ziaristă

Imediat ce la radioul internatului răsună fraza: „Bună ziua. Sunt Ion și vă prezint rubrica felicitări” se lasă liniște. Elevii care se jucau până atunci prin curte, își ciulesc urechea. La microfon vine cel mai tare DJ din internat.

Ion știe zilele de naștere la toți cei 600 de copii din internat, cărora niciodată nu uită să le spună o urare de bine și de sănătate. De multe ori fiind unicul care îi felicită. Colegii lui îl descriu ca un băiat haios, cu o memorie de invidiat și o grație de pisică. „Când e în dușii cei buni poate să spună niște glume care fac să râdă și morții. Dar să te ferească sfântul să te pomenești în fața lui când e prost dispus. Atunci află ce înseamnă furia unui vulcan”, mai spun ei. Ion povestește despre sine cu modestie. „Îmi place pantomima și dansul, îi învăț și pe ceilalți colegi elementele unor dansuri moderne. Interpretez la fluier și cânt solo, dar în ansamblul nostru mai sunt încă zece membri care cântă la fel de bine. Îmi place să joc teatru și să spun glume spirituale, dar la internat mai sunt tineri talentați...”. A învățat din mers să cânte și să danseze de la niște tineri profesori care mai veneau la internat. Acum învață și el pe alții. Nu e concurs sau competiție sportivă la care n-ar participa și Ion.

Datorită modestiei și puterii de convingere, el adună cu ușurință în jurul său toți copiii și tinerii din internat. De aceea, nimeni nu a rămas surprins când Ion a devenit, acum un an, animator de la egal la egal. Toată lumea însă a rămas uimită cât de cumpătat și de ascultător s-a făcut după aceasta. Acum cei mai mici îi poartă respectul, iar cei mari îi caută prietenia.

„Când am venit pentru prima dată la internat, acum opt ani, în clasa întâi, mi se părea că n-o să rezist aici mult timp. Locuiam în oraș. Mama își pierduse serviciul, taică-meu nimerise în pușcărie, apoi se recăsătorise. În primii ani fugeam deseori acasă, nu ascultam de nimeni și nu-mi plăcea să merg la lecții”, își amintește Ion. El recunoaște că și acum ia note proaste la obiectele ce nu-i plac, în schimb, este unul dintre cei mai buni elevi la informatică, matematică și la limba modernă.

Psihologul din instituție spune că Ion era nerăbdător, impulsiv, nu suporta să fie contrazis și repede îi sărea țandăra. Îmi vine greu să cred că e vorba de băiatul zămbitor și energic din fața mea. De trei ani de când maică-sa a plecat la muncă în Italia, merge acasă în fiecare seară, imediat ce încheie activitățile din

2.

The boarding school Jack-of-All-Trades

Natalia Costas

ziaristă

As soon as the radio at the boarding school announces: „Hi, I am Ion and I am going to host the dedications”, the entire school falls silent. The pupils, who have been playing in the yard, prick up their ears. It is the coolest DJ in school.

Ion knows the birthdays of all the 600 children at the boarding school, and he never forgets to congratulate any of them. Very often he is the only one sending them congratulations. His peers describe him as a funny guy, with an enviable memory and gracious like a cat. “When he is in the mood he can tell jokes that will make the dead laugh. But God forbid you should face him when he is out of mood. Then you learn what the fury of a volcano is like”, they say. Ion speaks about himself with modesty. “I like pantomime and dance, and I teach my friends elements of a modern dance. I play the flute and sing solo, and we have ten more people in our band who are as good. I like acting in theater plays and telling good jokes, but there are other talented children too at the boarding school...” He learned in one breath to sing and dance from some young teachers, who used to visit the school. Now he is teaching others. There is no quiz or sports contest Ion would miss.

Due to his modesty and power of persuasion, he easily gathers around all the children and young people from the school. Therefore, nobody was surprised when a year ago Ion became a peer animator. But everyone was surprised at how balanced and well-behaved he became after that. Now the little ones respect him, while the older ones seek his friendship.

“When I came to the boarding school for the first time, eight years ago, in the first grade, I thought I couldn’t stand it here for too long. I was living in town then. My mother lost her job, my father went to prison and later remarried. In the first year I used to escape and go home quite often, I didn’t listen to anyone and I didn’t like going to classes”, Ion recalls. He admits that today too he gets bad marks at subjects he doesn’t like, but he is one of the best students in computers, math, and foreign languages.

The school psychologist says that Ion was impatient, impulsive, couldn’t stand being crossed and easily lost his temper. I find it difficult to believe that this was the smiling and energetic boy I am facing now. For three years now, since his mother went to Italy to work, he goes home every evening as soon as he is done



internat. Împreună cu Andrei, fratele mai mare, gătește, spală rufe sau trebăluiește prin gospodărie. Sora-sa de 14 ani vine acasă doar sâmbăta și atunci, fiind unica fată din familie, o cruță de treburile casnice. Îl întreb cum se descurcă din punct de vedere financiar. „Mama ne trimite bani și fratele mai câștigă la construcții, în Chișinău”.

Setea de competiție l-a determinat întotdeauna să lupte pentru a deveni mai bun. Ion spune că participând la seminarele de până acum a aflat mai multe tehnici de a se afirma ca lider și a deprins cum trebuie să comunice eficient. Acum zice că știe cum să povestească simplu despre niște lucruri complicate, cum să fie mai tolerant și mai convingător. „Cred că cele mai interesante și mai utile lecții sunt cele despre drepturile copilului, deoarece mulți educatori îți permit să abuzeze copiii, să strige la ei, să-i numească cu cuvinte urâte sau chiar să-i lovească. Împreună cu ceilalți colegi am hotărât să discutăm acest subiect deschis și să nu le mai permitem profesorilor să fie brutali cu noi”, spune Ion. La fel, îi place să le vorbească elevilor despre sexualitate și bolile cu transmitere sexuală (BTS). Datorită seminarelor la care a participat, Ion spune că s-a apropiat mult de colegii săi și au format o echipă. De asemenea, a reușit să-și facă prieteni noi prin toată republica. După ce și-a creat o pagină web, și-a deschis poștă electronică, Ion comunică zilnic pe Internet cu vreo 15 persoane din toată lumea. Chiar dacă calculatorul e în topul preferințelor, în timpul liber Ion mai cântă în ansamblul fluieriștilor, frecventează cercul de basket și volei. Tocmai din acest motiv nu poate decide ce facultate să urmeze după absolvire. Până atunci mai e un an, timp suficient pentru a rezolva dilema. Una e cert - vrea să urmeze o facultate, să devină un bun specialist și să fie bine plătit.



with his school work. Together with Andrei, his older brother, he cooks, does the laundry and other chores. His sister of 14 comes home only on Saturdays, but since she is the only girl in the family they spare her from the chores. I ask him how he is doing moneywise. "Mother sends us money and the brother makes some too working at constructions in Chisinau".

His thirst for competition has always made him struggle to become better. Ion says that by participating in various seminars he has learned many ways to prove he was a leader and how to communicate effectively. Now he says he knows how to speak in simple terms about complex things, how to be more tolerant and more persuasive. "I think the most interesting and useful classes are the ones about the rights of the child, because many educators abuse children, yell at them, call them names and even hit them. Together with other students we've decided to discuss this issue openly and no longer allow teachers to be harsh to us", Ion says. He also likes telling students about sexuality and sexually transmitted diseases. Thanks to the seminars he has attended, Ion says he has become a lot closer to his fellow pupils and they've become a team. He's also managed to make friends all over the country. After he's made his own Web page and set up an e-mail address, Ion is now communicating via the Internet with about 15 people from all over the world daily. Even though the computer is his hottest passion, in his free time Ion plays in a flute band, or goes to the basketball or volleyball club. This is exactly why he can't decide what to study after he finishes school. He has one year to go before then, which should be enough time to think this over. But one thing is certain—he wants to go to university, become a good professional and be well-paid.

Am aflat că pot să fiu mai bună

3.

Natalia Costaş

ziaristă

De un an Natalia este sufletul echipei de educatori de la egal la egal din internat. Chiar dacă e josuță și plâpândă, cu părul prins în câteva agrafe, e toată numai nerv. Organizarea seminarelor, a activităților culturale și a celor sportive din internat alcătuiesc triunghiul obligațiilor sale cotidiene pe care le îndeplinește cu multă plăcere. Probabil că aceasta este explicația pentru care este iubită de toți colegii săi, este un exemplu pentru elevii din clasele mai mici și o autoritate pentru cei din clasele superioare.

Natalia este în clasa a opta și se numără printre cele mai bune eleve din internat, în pofida faptului că zilnic are un program supraîncărcat care îi solicită multă energie și creativitate. Ca să le reușească pe toate își împarte ziua pe minute. Se trezește odată cu zorii ca să facă sport, după care merge la ore, apoi își pregătește cu multă sârguință temele, face ordine în odaie, citește, se pregătește pentru activitățile de a doua zi. Serile organizează concursuri, competiții sportive sau șezători cu cântece și dansuri. De când este voluntară de la egal la egal spune că a devenit mai responsabilă și învață mai bine. Acum este atentă la felul cum vorbește și cum se îmbracă. „Unii colegi mai mici încearcă chiar să-mi copieze mișcările și gesturile”, spune fata. Deși nu recunoaște, aceasta îi face plăcere. „Am înțeles cum pot să discut cu alții și cum pot deveni mai bună. Aceasta încerc să le spun și celorlalți elevi”, zice Natalia. Chiar și sora sa mai mare care învață în același internat nu o dată a remarcat cât de mult s-a schimbat Natalia.

A devenit voluntară de la egal la egal la sugestia unei profesoare din internat. „Nu știam ce înseamnă asta, dar mi s-a părut minunat că voi merge la o tabără de vară în afara internatului, unde voi avea posibilitate să vorbesc cu mai mulți copii din alte școli”, spune fata. După primul seminar era convinsă că activitatea de peer-educator este stihia ei. Or, seminarele au educat-o cum să-și înfrângă timiditatea și alte complexe, i-a oferit răspuns la mai multe întrebări, inclusiv și la cele ce țin de sexualitate. „Până atunci îmi era rușine să întreb pe cineva despre HIV/SIDA, de pildă. Am auzit de multe ori despre această boală, dar nu știam aproape nimic despre ea și nu aveam de unde găsi literatură la această temă”, spune Natalia.

3.

“I’ve Learned I Can Be Better”

Natalia Costas

ziaristă

For a year now, Natalia has been the soul of the peer educators team at the boarding school. Even though she is short and slender, hair fixed by several hairpins, she has a lot of stamina. Organizing seminars, cultural and sports events at the school represents the triangle of her daily obligations, which she carries out with a lot of relish. Perhaps this is why she is loved by all her mates, represents an example for the pupils in lower grades and an authority for the older students.

Natalia is in the eighth grade and is one of the best students at the boarding school, in spite of the fact that every day she has an overloaded schedule requiring from her a lot of energy and creativity. In order to manage everything she has to do, Natalia plans her day down to minutes. She wakes up at the break of dawn to do sport, then she goes to classes, then she does her homework thoroughly, cleans her room, reads, and prepares for what she will have to do the following day. In the evenings she organizes contests, sports competitions or gatherings with songs and dances. She says that since she’s become a peer educator she is more responsible and gets better grades. Now she is careful about how she speaks and what she wears. “Some smaller pupils are even trying to copy my movements and body language”, she says. Although she doesn’t admit it, she likes it. “I’ve understood how I can speak with others and how I can become better. This is what I am trying to tell the others”, Natalia says. Even her older sister, who lives at the same boarding school, can’t stop mentioning how much Natalia has changed.

She became a peer educator volunteer when suggested by a teacher from her school. “I didn’t know what that meant, but I liked the idea of going to a summer camp outside of the boarding school, where I would be able to speak with many children from other schools”, the girl says. After the first seminar she was convinced that peer education was her realm. The seminars taught her to overcome her shyness and other complexes, offered answers to many questions, including questions related to sexuality. “Before then I was embarrassed to ask anyone about HIV/AIDS, for instance. I had heard many times about this disease, but I knew almost nothing about it and could not find any readings on this topic”, Natalia says.

notes

ENG



Împreună cu alți câțiva colegi din internat Natalia a participat la toate școlile de vară și la reuniunile educatoarelor de la egal la egal organizate de Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului. Tot ce a învățat acolo a încercat să le povestească semenilor săi. „Dacă la început mă înroșeam, pierdeam firul povestirii și transpiram, acum sunt mai îndrăzneță și mai vorbăreță”, povestește Natalia. Uneori îi mai vibrează vocea, îi tremură picioarele și-i mai trec furnici pe spate, dar asta se întâmplă destul de rar. Doar atunci când elevii nu-și dau rându-l la întrebări și o zăpăcesc cu subiectele pe care le abordează în clasă. „Colegilor mei le place cel mai mult să discutăm despre comunicare, soluționarea conflictelor, drepturile copilului..., informații care nu sunt incluse în programa școlară, dar sunt absolut necesare în viața de zi cu zi”, zice ea.

Acum Natalia se simte utilă. Noua sa activitate o ajută să uite și de vechea durere... De cinci ani, de când bunica a adus-o la internat, nu a mai văzut pe nimeni dintre cei apropiați. Uncele sale rude de sânge rămânând sora sa mai mare care anul acesta absolvă nouă clase la internat și fratele său mai mic, în clasa a șasea. Despre maică-sa nu știe nimic. Nici nu-și mai amintește chipul ei. Era mică de tot când părinții s-au despărțit. „Bunica mi-a povestit că după divorț, mama a rămas să locuiască cu noi în Tighina. Când s-a început războiul din Transnistria era plecată la bunica, în Taraclia, iar pe noi ne lăsase la Chișinău, în grija surorii sale. Auzind despre război mama a hotărât să vină după lucrurile noastre la Tighina, dar așa și nu a mai ajuns. Până astăzi nimeni nu știe ce i s-a întâmplat. Chiar și poliția a fost neputincioasă...”, continuă Natalia firul povestirii. Copiii au rămas să locuiască la bunica din Taraclia. „Poliția l-a găsit, în schimb, pe tata. La insistența poliției, tata a zis că o poate lua doar pe soră-mea, dar peste o săptămână a adus-o și pe ea înapoi, la bunica. De atunci nu l-am mai văzut...”, spune Natalia, cu amărăciune. Bunica n-a fost în stare să-i crească pe toți trei. Natalia ține minte și acum sfatul pe care i l-a dat bunica înainte de despărțire – să fie atentă la durerea altuia. Nu o dată i-a prins bine. Așa a reușit să lege multe prietenii la internat și să devină un bun animator. Ea susține că cunoștințele pe care le-a însușit și exercițiile pe care le-a practicat la seminare îi vor fi de mare folos pentru a-și realiza visul - cel de a deveni profesoară. Își dorește să fie mereu înconjurată de copii, să le poată potoli curiozitatea. Un alt vis al său e să meargă la un concert pe viu. Nu o dată a urmărit spectacole și concerte la televizor, dar vrea să le trăiască cu adevărat. La fel cum crede că își va trăi viața, atunci când va porni în lumea mare.

Together with several other fellow students from the school, Natalia went to all summer schools and peer educators' meetings organized by the Center for Information and Documentation on the Rights of the Child. She tried to tell her peers everything she had learned there. "At the beginning I blushed, lost the flow of the story and sweated, but now I am more bold and talkative," Natalia says. Sometimes her voice still trembles, her legs shake and she gets shivers along the spine, but this happens quite rarely now. Only when other students fight with each other to put in a question to her and flood her with subjects they talk about in class. "What my peers like most to talk about is communication, conflict resolution, children's rights..., that is what is not in the school curriculum but is absolutely needed in everyday life", she says.

Natalia feels useful now. Her new occupation helps her forget the old pain. For five years now, since her grandmother brought her to the boarding school, she hasn't seen any of her relatives. The only relative remaining is her older sister, who will finish the ninth grade this year at the Bender boarding school, and her younger brother who is in the sixth grade. She knows nothing about her mother. She can't even remember her face. She was very young when her parents separated. "My grandmother told me that after the divorce my mother lived on with us in Bender. When the war in Transnistria started she was at our grandmother's in Taraclia and she had left us in Chisinau with her sister. When she heard about the war, our mother decided to go to Bender to pick up our things, but she never arrived. We still don't know what happened to her. Even the police haven't been able to find out anything", Natalia continues her story. The children remained with their grandmother in Taraclia. "But the police found our father. He said he could take only my sister, but after a week he brought her back to our grandmother's. We haven't seen him since", Natalia says with bitterness in her voice. The grandmother was not able to raise all three of them. Natalia still remembers the advice grandmother gave her before they parted—to be considerate towards the pain of others. It has served her well many times. It has helped her make many friends at the boarding school and become a good animator. She believes the knowledge she's gained and the exercises she did during the seminars will help her make her dream come true—to become a teacher. She wants to be always surrounded by children, to help them satisfy their curiosity. Another of her dreams is to go to a live concert. She has seen many plays and concerts on TV, but she wants to live through a real one. As she will live her life when she starts into the world.

Tata ne-a părăsit pe când eram mică

4.

Natalia Costaş

ziaristă

„Până acum un an eram străină în internat, chiar dacă am trăit și am învățat aici șapte ani. Aveam mulți colegi, dar nici un prieten. Mă rușinam să vorbesc cu profesorii care mi se păreau niște persoane dure. Acum un an și jumătate activitățile de voluntariat ne-au apropiat pe toți. Atunci am descoperit alături de mine cei mai buni și mai deschiși oameni. De parcă mi-am regăsit familia”, povestește Svetlana, elevă în clasa a VIII la gimnaziul-internat.

A acceptat să devină voluntară din curiozitate, dar și pentru a scăpa de complexe din copilărie. De multe ori s-a simțit respinsă de semenii săi și cel mai mult o durea faptul că nu știa cum să riposteze. „Uneori, când ieșeam la joacă, fetele din mahala se șușoteau pe la spatele meu și râdeau pentru că eram prost îmbrăcată sau pentru că nu aveam jucării ca ale lor. Atunci inima mi se făcea cât puricele și începeam să plâng”, povestește Svetlana. Până a merge la școală, Svetlana a trăit împreună cu mama și cele cinci surori ale sale în casa bunicii dintr-un sat din raionul Orhei. „După ce s-au căsătorit, părinții au început să construiască o casă, dar așa și nu le-au ajuns bani pentru finalizarea lucrărilor. Tata ne-a părăsit pe când eram mică. De vreo șapte ani nu l-am mai văzut, cică are altă familie...”, spune Svetlana.

Mama a adus-o la internat când trebuia să meargă în clasa întâi. „Nu avea puteri să ne întrețină de una singură pe noi toate șase. Oricum, mergem acasă în fiecare sâmbătă”, zice Svetlana. Despre familia sa vorbește cu mândrie: „Două surori de-ale mele învață și ele la internat, una este în clasa a IX-a, iar cealaltă (mezina) - în clasa a IV-a. Ambele se numără printre cele mai bune eleve din școală. Celelalte trei surori sunt la Chișinău. Una lucrează coafeză, alta - profesoară, iar a treia - chelneriță”. Svetlana nu uită să povestească cum sora sa mai mică a călătorit vara trecută în Germania. „Sponsorul internatului este originar din Germania și, în fiecare an, organizează astfel de excursii pentru cei mai activi copii. Sora mea a avut noroc. Tare mă bucur pentru ea...”, zice fata.

Dacă în primii ani de școală Svetlana avea impresia că unii colegi o neglijează și evită să vorbească cu ea, acum a învățat să-și învingă complexe, inclusiv timiditatea. Cu ajutorul voluntarilor și a celorlalți animatori a devenit o persoană arhicunoscută pe tot perimetrul internatului. Acum simte că face parte dintr-o

4.

Our father left us when I was little

Natalia Costas

ziaristă

"I felt like a stranger at the boarding school until a year ago, although I had lived and studied here for seven years. I had many mates, but not a single friend. I was embarrassed to speak with teachers, who seemed to me very insensitive. But a year and a half ago the volunteer work brought us all closer together. It was then that I discovered that there were very good and open people next to me. It was as if I had found my family again", says Svetlana, an 8th grader at the boarding school.

She accepted to be a volunteer out of curiosity, but also trying to get rid of her childhood hang-ups. Very often she felt rejected by her peers, and what hurt the most was that she didn't know how to respond to this. "Sometimes, when we went to play, the girls from the neighborhood whispered behind my back and laughed because my clothes were not very nice or because I didn't have toys like theirs. My heart sank and I would start to cry", Svetlana says. Before going to school, Svetlana lived with her mother and five sisters in the grandmother's house in a village from the Orhei district. "After they married, my parents started building a house, but they didn't have money to finish it. Our father left us when I was little. I haven't seen him in seven years, and they say he has another family now", Svetlana says.

Her mother brought her here when she had to start school. "She couldn't support the six of us on her own. But we go home every Saturday", Svetlana says. She is proud of her family: "Two other sisters of mine are also at the boarding school, one is in the ninth grade, and the other (the smaller one) is in the fourth. They both are among the best students of the school. The other three sisters are in Chisinau. One of them is a hairdresser, another—a teacher, and the third is a waitress". Svetlana remembers to tell how her smaller sister traveled last summer to Germany. "The school's sponsor is from Germany, and every year he organizes such trips for the most active children. My sister was lucky. I am very happy for her", the girl says.

While in the first two years of school Svetlana had the impression that some of her peers ignored her and avoided talking to her, now she has learned to overcome her complexes, including her shyness. Thanks to volunteers and other

notes

ENG



echipă, simte că este apreciată și necesară. „Mă bucur când copiii se salută cu mine pe coridor, când mă opresc să mă întrebe ceva sau să-mi ceară un sfat. Suntem ca într-o familie”, spune ea și imediat continuă: „Profesorii au participat și ei la seminare asemănătoare cu ale noastre, de aceea ne susțin și ei. De multe ori ne invită să citim lecții în timpul orelor lor educative”. Deși a citit cele mai multe cărți din biblioteca internatului și a conspectat sârguincios la toate stagiile pentru formatori, Svetlana consideră că „mai are multe lucruri de făcut pentru a merita statutul de voluntar”. Planurile sale pentru viitor sunt legate de această activitate. I-ar plăcea să-i învețe și pe alții ceea ce știe, să organizeze cu elevii diferite activități. „Vreau să devin profesoară, dar pentru aceasta trebuie să absolvesc școala cu o medie înaltă și să continui studiile”. Și-ar mai dori să aibă o casă a ei, unde să poată sta împreună cu părinții și cu surorile sale și ar mai vrea să se poată îmbrăca frumos. Deși sunt niște planuri ambițioase, Svetlana este sigură că le va realiza poate într-o perspectivă îndepărtată. Este convinsă însă că atunci când își va crea familia sa niciodată nu se va despărți de copiii săi, oricât de greu i-ar fi.

Printre alte hobby-uri ale Svetlanei se numără dansurile și muzica. Probabil că aceste pasiuni i s-au transmis prin ereditate. Judecând după spusele Svetlanei, în familia sa toată lumea are simțul ritmului și voce muzicală. Acum Svetlana spune că se simte împlinită, deoarece nu duce lipsă de afecțiune din partea celor din jur, datorită firii sale sociabile și binevoitoare. Acolo unde este Svetlana, buna dispoziție este garantată.



animators she has become extremely well-known in the entire school. Now she feels she is part of a team, that she is appreciated and needed. "I like it when children say hi in the hallways, when they stop to ask me something or a piece of advice. We are like a family", she says, and goes on without stopping: "Teachers have also participated in seminars like ours, so they support us too. Often they invite us to hold lectures during their tutoring classes". Although she has read many books from the school library and took careful notes at all the training events for trainers, Svetlana believes that she still has a lot to do to deserve the position of a volunteer. Her plans for the future are linked to this activity. She would like to teach others what she knows, to organize various events for pupils. "I want to become a teacher, but for this I have to graduate school with a high general grade and continue my education". She also wants to have a house of her own, where she could stay with her parents and her sisters, and she would also like to be able to wear nice clothes. Although these are ambitious plans, Svetlana is sure she is going to carry them out in the future. And she is certain that when she creates her own family she will never separate from her children, no matter how difficult the situation might get.

Dance and music are among Svetlana's hobbies. These passions are probably inherited. As Svetlana says, everybody in her family has a sense of music and a good voice. Svetlana says that now she feels fulfilled, as she doesn't lack affection from the people surrounding her thanks to her sociable and kind nature. Wherever Svetlana appears, there can't be but good spirits.





Nimic nu-i poate înlocui unui copil familia

Natalia Costaş

ziaristă

Dumitru are 15 ani, dar se crede deja o persoană în vârstă. Nu are riduri și nici păr cărunt, în schimb, are o experiență de neuitat. De cinci ani se află la gimnaziul-internat și, în acest răstimp, a reușit să învețe mai multe lecții. Cel mai important lucru de care va ține cont pe viitor este că nimeni și nimic nu-i poate înlocui unui copil familia.

În clasa a treia bunica l-a adus la internat. Până atunci Dumitru frecventase o școală de cultură generală din oraș. „Profesorii ne băteau cu și fără motiv. De aceea, fugeam de la școală. Când bunica a aflat că lipsesc de la lecții a hotărât să mă dea la internat, chiar dacă nu vroiam și o rugam cu lacrimi în ochi să mă lase acasă”, spune băiatul. Mulți ani bunica le-a înlocuit părinții lui Dumitru, surorii și fratelui său mai mari. „Nici n-o mai țin minte pe mama. Până a împlini șase ani știu că făcea bișniță în România, apoi a plecat la lucru la Moscova și de atunci n-am mai văzut-o. Tata făcuse mare scandal ca să nu plece, dar ea nu l-a ascultat. Peste doi ani, ne-a spus că el nu mai poate trăi de unul singur și s-a recăsătorit. A plecat să locuiască la noua lui soție, iar noi am rămas cu bunica. Apartamentul nostru și acum stă pustiu”, povestește Dumitru. Are un dar înnăscut de povestitor și-mi descrie cu lux de amănunte viața sa de până la internat. „Uneori, ne ajutau mătușele mele, cu un sfat sau cu bani. Câteodată ne vizita și tata, dar bunica creștea de toate în grădină și nu muream de foame”, spune băiatul, cu un ușor accent rusesc. Mama l-a sunat de două ori în acest răstimp și, de fiecare dată, îi spunea cât de mult regretă că nu este alături. „Ea s-a întâlnit cu unchiul meu la Moscova și i-a promis că va veni să ne vadă, pentru că-i este dor, dar așa și n-a mai găsit timp pentru noi”, zice Dumitru.

Acum doi ani, la 26 ianuarie, maică-sa i-a trimis o felicitare cu ocazia zilei de naștere și de atunci nu a mai dat de veste. Acesta a fost singurul cadou de la ea în cei șapte ani de când lipsea de acasă. „Nu demult, stăpâna de la Moscova ne-a trimis telegramă că mama a decedat și că putem veni s-o luăm pentru a o înmormînta în R. Moldova. Bunica, însă, a decis să rămână pe veci acolo unde a trăit până acum...”.

Dumitru n-a vărsat nici o lacrimă, dar îi era jale și regreta că n-a apucat s-o vadă măcar o dată pe cea care i-a dat viață. Zice că a iertat-o și că încă o mai iubește. Se mângâie cu gândul că o mai are pe bunica, pe sora sa, întoarsă de un an din Italia și pe fratele său, plecat și el la muncă peste hotare.

Activitățile de la internat îl ajută să mai uite de necazuri și să-și umple golul creat de lipsa celor dragi. „Mă bucur că sunt animator de la egal la egal. La început nici un coleg de-al meu nu vroia să participe la concurs. Se temeau de responsabilități, iar acum regretă. Unii chiar ne invidiază”, afirmă Dumitru. Asta pentru că, împreună

5.

Nothing can replace a child's family

Natalia Costas

ziaristă

Dumitru is 15, but he already thinks of himself as a grown-up. He has no wrinkles nor gray hairs, but he possesses an unforgettable experience. He's been at the boarding school for five years now, and during this time he's managed to learn numerous lessons. The most important thing he is going to keep in mind all the time is that nobody and nothing can replace a child's family.

His grandmother brought him to the boarding school when he was a third-grader. Before then Dumitru had attended a general school in the city. "The teachers beat us with and without reason. So, we used to skip school. When grandmother found out I was skipping classes she decided to bring me to the boarding school, even though I didn't want it and implored her to leave me at home", the boy says. For many years the grandmother stood in the stead of their parents—for Dumitru and his older brother and sister. "I don't even remember our mother. Before I turned six I knew she was a peddler in Romania, then she went to Moscow to work and I have not seen her since. Father made a big row trying to make her stay, but she didn't listen to him. After two years he told us he could no longer live alone and remarried. He went to live with his new wife, while we stayed with grandmother. Our apartment is empty to the present day", Dumitru says. He is a born storyteller and he is describing to me in great detail his life before the boarding school. "Sometimes, my aunts would help us with advice or money. Father visited us sometimes too. Grandmother grew all sorts of stuff in her garden, so we didn't have to starve", the boy says speaking with a slight Russian accent. His mother phoned him twice since she left, and both times she said how much she regretted not being near him. "She met with my uncle in Moscow and promised to come see us, because she missed us, but she never found the time to visit us", Dumitru says.

Two years ago his mother sent him a postcard for his birthday, and since then she never contacted him again. This was her only present for him in the seven years she was not at home. "Not long ago her employer in Moscow sent us a telegram saying that mother died and that we could go and bring her to Moldova to be buried. But grandmother decided to leave her for ever where she had lived to that point".

Dumitru didn't shed a tear, but he did regret not seeing even once the woman who had given him life. He says he's forgiven her and still loves her. He finds consolation in the thought that he still has his grandmother, his sister, who has been back from Italy for a year now, and his brother, who is also gone to work abroad.

His activities at the boarding school help him forget about his troubles and fill in the void left by the absence of the loved ones. "I am glad I am a peer animator. At the



cu ceilalți animatori de la internat, el are posibilitate să meargă la seminare, să învețe lucruri noi și să comunice cu tineri din alte școli. „Tot ce învățăm noi la seminare sau din cărțile pe care ni le dau voluntarii le povestim și semenilor noștri din internat. Astfel, colegii noștri au devenit mai uniți și se împacă mai bine”, spune Dumitru. Din experiența sa știe că elevilor le plac cel mai mult jocurile de cunoaștere și de energizare, la fel și discuțiile despre abuzurile asupra copiilor, despre traficul de ființe umane, dar și bolile cu transmitere sexuală. „Uneori vin singuri cu inițiativa de a organiza vreun concurs sau lecție. Îmi place că-i pot uni și că putem lucra împreună. Noi suntem expuși riscului de a fi amăgiți și traficați într-o măsură mai mare decât cei din familii și cu o situație materială bună”, este convins Dumitru.

Scund, dar bine clădit și vânjos, rezultatul numeroaselor ore de antrenament, Dumitru pare mai matur de vârsta sa. Diminețile și le petrece în sala de forță a internatului, deoarece vrea să devină militar cu studii superioare, la fel ca unchiul său. Îi place disciplina și dreptatea, calități indispensabile unui ofițer. Până atunci mai are de absolvit nouă clase, după care vrea să urmeze un liceu din oraș. Crede că va reuși să-și realizeze visul, deoarece are o medie înaltă și este sărguincios. Chiar dacă are o pregătire fizică bună, a frecventat secția de karate, și-i poate doborî la pământ pe cei care sar la bătaie, încearcă să rezolve conflictele pe cale pașnică. „Eram nervos pe timpuri și repede îmi sărea țandăra. Acum, însă, am învățat să fiu mai răbdător și să nu aplic forța”. Din literatura pe care i-au dat-o voluntarii la seminare a deprins mai multe tehnici de aplanare a conflictelor. Nu o dată a împăcat mai mulți colegi luați la hartă.

A mai deprins o lecție bună că la tot răul trebuie să răspunzi cu bine, lecție care nu o dată a și dat rezultate. Astfel, Dumitru spune că a reușit să-și facă prieteni chiar și din rândul persoanelor care nu-l agreau. Niciodată nu a fost tentat să bea sau să fumeze în gașcă. Or, statutul său de voluntar îl obligă să fie exemplu pentru ceilalți. De aceea, în afara orelor, mai frecventează și o secție de dans sportiv. Chiar dacă îi place educația fizică și este as în materie de algebră, Dumitru spune că este tot atât de bun la istorie și limba franceză. „Anul trecut, la internat a venit cu un spectacol o trupă de actori din Franța și am putut comunica liber cu ei. Mi-au spus că la ei în țară sunt mai multe flori decât la noi și mai puțini criminali. De asemenea, ei au observat că tinerii noștri sunt rușinoși și zâmbesc mai rar”, povestește băiatul.

După ce a citit mai multe articole despre calitatea proastă a apelor din republică și a privit un ciclu de emisiuni TV la această temă, Dumitru consideră că este de datoria tuturor tinerilor să se implice într-o campanie ecologică. „Am înțeles că rezervele de apă potabilă ne vor ajunge pentru vreo 10 ani. Suntem noua generație și înseamnă că trebuie să luptăm pentru a opri poluarea apei din Nistru și din lacuri”, spune Dumitru cu patos. Cel mai mult, însă, el își dorește să aibă o familie, la fel ca toți ceilalți copii care măcar o dată au trecut prin internat. El spune că ar vrea să aibă mulți copii și toți să crească lângă părinți.

beginning none of my mates wanted to participate in the competition. They were afraid of responsibility, but now they regret it. Some even envy us”, Dumitru says. This is because he and other animators from the school can go to seminars, learn new things and communicate with young people from other schools. “Everything we learn during the seminars or from the books that volunteers give us we tell to our peers at the school. In this way our mates have become more united and get along with each other better”, Dumitru says. From his experience he knows that what pupils like most is cognitive and energizing games, as well as discussions about child abuse, human trafficking, and even sexually transmitted diseases. “Sometimes they themselves come up with initiatives to organize a contest or a lecture. I like it that I can make them united and that we can work together. We are exposed to a higher risk of being deceived and trafficked than the children from better-off families”, Dumitru is convinced.

Short but well-built, which is the result of many hours of exercise, Dumitru seems more mature than his age. He spends the mornings in the school gym, because he wants to join the army and have higher education, like his uncle. He likes discipline and justice—qualities indispensable to an army officer. But before then he has to graduate nine years of school and go to a high-school in the city. He believes he will be able to make his dream come true, since he has good grades and is hardworking. Even though he is in good physical shape, has attended karate classes and can throw to the ground anyone picking up with him, he tries to solve conflicts peacefully. “I used to be touchy and lose temper quickly. But now I’ve learned to be more patient and avoid using force”. From the literature he received from volunteers during seminars he has learned many ways of solving conflicts. Many times he has been able to appease his mates locked in a fight.

He learned another good lesson—one has to respond kindly to any evil, and this lesson turned out to be useful repeated times. Thus, Dumitru says he managed to make friends even among people who didn’t like him. He was never attracted to smoking or drinking in a gang. For his position as a volunteer obliges him to be an example for the others. Therefore, besides classes he also attends a club of sport dances. Even though he likes physical education and is very good at math, Dumitru says he is as good at history and French. “Last year, our school was visited by a French theater group and I could easily communicate with them. They told me that in their country there are more flowers and fewer criminals than here. They also noticed that youth here are shy and smile more rarely”, the boy says.

After he has read many articles about the poor quality of water in the country and saw a series of TV programs about this, Dumitru believes that it is the duty of all young people to become involved in an environmental campaign. “As far as I know there is enough drinking water for about ten years. We are the new generation and this means that we have to struggle against the pollution of the Nistru river and lakes”, Dumitru says. But most of all he wishes to have a family, as do all the other children who have been to a boarding school at least once. He says he would like to have many children, all growing up with their parents.

Nu există tineri răi, există doar tineri care n-au fost educați la timp

6.

Natalia Costăș

ziaristă

Cu patru ani în urmă, Valentin avea 12 ani, dar cu greu putea citi și să scrie. Din clasa întâi nu mai trecuse pragul școlii. În timp ce semenii lui învățau în clasa a patra, el muncea în câmp, cot la cot cu mama. Acum însă băiatul se numără printre cei mai buni elevi din internat.

Școala a devenit un loc străin pentru Valentin și fratele său geamăn, imediat după ce au absolvit clasa întâi. Atunci părinții divorțară și vândură apartamentul din Chișinău. Taică-său, originar din Rusia, revenise în patrie, iar maică-sa cu cei trei copii s-a mutat cu traiul la părinți. „Cât am stat la bunele nu am mers la școală. Ne duceam împreună cu mama la cules struguri, la prășit sau la strâns roada de pe deal. O jumătate de an am fost la lucru și în România. N-am câștigat mulți bani acolo, dar ne-au ajuns pentru ca să ne îmbrăcăm pentru doi ani înainte”. Valentin spune că mama i-a adus la internat când a înțeles că băieții trebuie să aibă carte, ca să nu-i repete soarta. Fiind capabili și bine făcuți, frații au mers direct în clasa patra și în scurt timp au recuperat toate lecțiile pierdute.

Sunt doi ani de când tata s-a întors în familie. Băieții însă au hotărât să-și continue studiile la internat. Valentin și Igor se simt bine aici, pentru că pot merge acasă în fiecare vacanță, pentru că pot povesti colegilor despre familia lor și, de sărbători, primesc întotdeauna cadouri, ceea ce nu li se întâmplă altor colegi de-a lor. „Părinții mei nu se mai ceartă ca pe timpuri. Acum trăiesc în apropierea municipiului Chișinău și se descurcă bine din punct de vedere financiar. Sora mea care locuiește împreună cu soțul la părinți, lucrează vânzătoare la Piața Agricolă din Chișinău și câștigă bine, iar copilul îl lasă în grija mamei. E cald și liniște în casa noastră acum”, povestește Valentin.

El mai spune că atunci când merge acasă este de mare ajutor părinților. Or, în fiecare vară muncește laolaltă cu ei pe deal - ba la prășit, ba la cules struguri sau la strâns porumb. Cumpătat la vorbă, Valentin analizează fiecare cuvânt și-l spune îndesat, ca un adevărat gospodar. „Moșul nostru ne-a dat în arendă vreo 2 hectare de pământ, pe care creștem viță-de-vie, porumb și legume. Avem înțelegere în casă, de aceea ne sporește și lucrul”, zice băiatul. Înalt, cu fața arsă de soare și mâinile vânjoase și bătătorite, Valentin pare mai matur de vârsta lui. Anul trecut tatăl său l-a învățat să conducă automobilul. De atunci visul său e să devină șofer sau mecanic și să-și câștige singur pâinea. „Totul prinde bine în viață. La timpul potrivit îmi va prinde

6.

“There are no bad kids, there are only kids who haven’t been taught right on time”

Natalia Costas

ziaristă

Four years ago Valentin was 12, but he could hardly read and count. He hadn’t been to school since the first grade. While his peers were in the fourth grade he was working in the field alongside his mother. But now the boy is among the best pupils of the boarding school.

School had become for Valentin and his twin brother an alien place as soon as they finished grade one. Their parents divorced then and sold their apartment in Chisinau. His father, a native of Russia, went back, and his mother and the three children moved in with her parents. “I didn’t go to school while we were living with the grandparents. We would go together with our mother to pick grapes, work the land or harvest in the field. For six months we also worked in Romania. We didn’t earn there a lot of money but enough to buy clothes for two years ahead”. Valentin says their mother brought them to the boarding school when she realized that the boys needed education if they wanted to avoid her fate. As they were smart and healthy, the brothers went straight into the fourth grade and in a short time made up for all the classes they’d missed.

Two years ago their father returned to the family. But the boys decided to continue their education at the boarding school. Valentin and Igor feel well here, because they can go home on vacation, tell their peers about their family, and always receive presents for holidays, which doesn’t happen to the other pupils. “My parents no longer fight as they used to. Now they live in a suburb of Chisinau, and are doing well in terms of money. My sister, who lives with her husband at our parents’, works as a sales assistant at the food market in Chisinau and has a good income, while our mother takes care of her baby. It’s warm and quiet in our house now”, Valentin says.

He also says that when he goes home he helps his parents a lot. Every summer he works along with them in the field—hoeing, picking grapes or harvesting corn. Speaking thoughtfully, Valentin weighs every word and utters it emphatically, as a true man of the house. “Our uncle rented out to us some two hectares of land, where we grow grapes, corn and vegetables. There is understanding in our home, this is why the work moves on well”, the boy says. Tall and well-built, his face burnt by the sun and his arms strong and callous, Valentin seems older than his real age. Last year his father taught him to drive. Since then his dream has been to become a driver or a mechanic and earn his own living. “Everything will come in handy one



bine și informația obținută la seminarele de la Soroca și Chișinău. De exemplu, despre bolile cu transmitere sexuală, despre metodele de protejare, teme despre care profesorii evitau să ne vorbească până acum, iar noi nu aveam de unde ști”, afirmă el.

Calitatea sa de animator îl obligă să fie mai disciplinat. Numai astfel, spune Valentin reușește să-și pregătească temele și să organizeze diverse activități și concursuri pentru copii. „În clasa a patra învățam cel mai rău dintre elevi. Acum sunt cel mai bun la matematică și la limba română și mă număr printre frunțașii clasei”. Cele mai dificile obiecte pentru el sunt istoria și fizica. „Nu-mi place istoria, pentru că nu înțeleg unele evenimente despre care scrie în manuale. De exemplu, cum poate să scrie că omul a provenit de la maimuță, dacă eu știu că l-a creat Dumnezeu? Fizica nu-mi place pentru că analizează fenomene complicate. Le învăț, însă, pe ambele, pentru că profesorii îmi spun că-mi vor prinde bine cândva. În schimb, îmi plac cărțile cu versuri, revistele și ziarele pe care le pot citi ore în șir”. De când a devenit animator, Valentin zice că este mai dezghețat, cunoaște drepturile și știe cum să lupte pentru ele. „Eram mai rușinos pe timpuri. Nici nu îndrăzneau să întreb vreun profesor ceva. Acum ne știm drepturile, nu le permitem să ridice vocea la noi sau să ne numească urât. Vorbim cu ei de la egal la egal, iar uneori sunt curioși să participe și ei la activitățile noastre. De câteva ori ne-au invitat să facem în locul lor orele educative”.

În zilele de odihnă Valentin, împreună cu ceilalți animatori, organizează concursuri, energizante sau mese rotunde. Temele propuse spre discuție fiind HIV/SIDA și infecțiile cu transmitere sexuală (ITS). „Mai înainte băieții din clasele superioare râdeau când vorbeam despre sexualitate, acum însă ascultă atent și chiar ne adresează multe întrebări”. Valentin consideră că o altă temă utilă pentru tinerii din internat este cea despre prietenie, rezolvarea conflictelor. La întrebarea „cum te pregătești pentru activități?”, răspunde: „Adun multă literatură la temele ce le discutăm în clasă și citesc, pentru ca să fiu bine informat și să pot informa și pe alții”. Valentin spune că a aplicat în practică cunoștințele acumulate la seminare. „Mult timp am fost certați cu tinerii din internatele din Căzănești și Leova, deoarece făceau curte fetelor noastre. După ce am participat împreună la seminarele de la Soroca și Chișinău ne-am împrietenit și acum organizăm activități împreună”, povestește băiatul.

Valentin consideră că mulți copii din internat sunt complexați, fiind respinși de sătenii din localitate care îi numesc „răi” și „destrăbălați”. De aceea prin activitățile lor animatorii îi ajută să-și învingă complexe. „Nu există tineri răi, există doar tineri care nu au fost educați le timp. Încercăm să informăm colegii, să le vorbim despre dragoste și respect și majoritatea colegilor s-au schimbat în ochii noștri”, spune băiatul cu mândrie. Dacă la început puțini elevi au manifestat dorința de a deveni animatori, acum fiecare își dorește să intre în „gășculița” lor. Și loc este pentru fiecare.

day. At the right time I will be able to use what I've learned at the seminars in Soroca and Chisinau. For example, about sexually transmitted diseases, protection methods, which are topics our teachers had avoided and we had no way of knowing about", he says.

His role of animator makes him be more disciplined. Only in this way, Valentin says, he manages to do his homework and organize various activities for children. "In the fourth grade I was the worst student. Now I am the best at math and the Romanian language, and I am generally among the best in the class". History and physics are the most difficult subjects for him. "I don't like history, because I don't understand some events in textbooks. For example, how can they say that man developed from monkey, while I know that man was created by God? I don't like physics because it analyses complicated phenomena. But I study both, because my teachers tell me they'll serve me well one day. I like books with poems, magazines and newspapers, which I can read for hours on end". Since he became an animator, Valentin says he's become more active, he knows his rights and knows how to fight for them. "I used to be shier. I wouldn't even dare ask a teacher something. Now we know our rights, we don't let them raise their voice or call us names. We speak with them as equals, and sometimes they are also curious to participate in our activities. Sometimes they let us hold their tutoring classes."

On weekends Valentin and other animators organize contests, energizers or round tables. They discuss HIV/AIDS and sexually transmitted diseases. "Before, the boys in higher grades used to laugh when we spoke about sexuality, but now they are listening carefully and even ask us many questions". Valentin believes that another useful topic for the kids in the boarding school is friendship and conflict resolution. When I asked him how he was preparing for his activities, he said: "I collect information on the topics we will discuss in class, and I read it so I am informed and can inform others". Valentin says he's already applied in practice what he's learned at seminars. "For a long time we didn't get along with the students in the boarding schools of Cazanesti and Leova, because they were courting our girls. After we participated together at the seminars in Soroca and Chisinau we became friends and now we are organizing joint activities", the boy says.

Valentin believes that many children at the boarding school have hang-ups because they are rejected by villagers, who call them "bad" and "dissolute". Therefore, by their activities the animators are trying to help them overcome their complexes. "There are no bad kids, there are only kids who haven't been taught right on time. We are trying to inform our fellow pupils, we speak to them about love and respect, and the majority of them have changed before our eyes", the boy says with pride. While at the beginning few pupils wanted to become animators, now everyone wants to be part of "the gang". And there is room for everyone.



Mi-am făcut mai mulți prieteni de încredere

Natalia Costăș

ziaristă

Istoria Marinei este la fel ca a altor zeci de copii de la internat. De parcă ar fi trasă la indigo. Părinții au divorțat, iar mama, rămasă singură și fără serviciu stabil, a fost nevoită să-și dea unul dintre copii la internat. Chiar dacă are 15 ani, Marina își dă seama că după absolvirea internatului are numai două perspective. Una - să facă o școală de meserii, așa cum au procedat majoritatea colegilor înaintea ei, să se angajeze într-un atelier de croitorie sau salon de cofură, cu un salariu mizer, și să stea mulți ani în gazdă. A doua - să meargă la muncă peste hotare. Marina, însă, e decisă să se rupă din acest calapod și să urmeze propriul scenariu.

Marina avea nouă ani când părinții ei s-au despărțit. Atunci, ca și celelalte trei surori mai mari, trebuia să aleagă cu cine dintre părinți să rămână după divorț. Ca să nu supere nici pe unul a decis să stea la bunica și să-i poată vedea pe ambii. „Doar taică-meu m-a vizitat de câteva ori. În rest, bunica îmi purta de grijă singură. Mama pierduse serviciul, a vândut apartamentul și a cumpărat o casă în sat, iar tata s-a întors la prima lui soție. Când am împlinit 13 ani, bunica a decedat și eu am rămas a nimănu”, povestește Marina, o fetiță ageră, slăbuță, cu ochii mari și visători. Își amintește că după moartea bunicii nu a putut rămâne cu părinții săi. „Mama îmi purta pică și nu o dată mi-a reproșat: „acum de ce nu te duci la bunică-ta?”. Mi-a spus că nu are cu ce mă întreține și m-a dat la internat. Cu ea a rămas să locuiască doar soră-mea, care îi seamănă leit”, continuă firul povestirii. Sora cea mai mare se căsătorise la Cimișlia și a luat-o să trăiască la ea pe cea de-a doua soră. „Primul și ultimul cadou de la mama a fost un pulover pe care mi l-a dăruit la 14 ani. Noroc că la internat ne încălță și ne îmbracă. De acasă nu aștept nici un ajutor. Mama îmi spune de fiecare dată că nu are bani, iar taică-meu are alți copii”.

În primăvară aceasta, Marina spune că a rămas desculță. Când trebuie să meargă la vreun seminar împrumută încălțăminte și haine de la colegele ei. În vacanță, merge rar acasă, pentru că de fiecare dată iese cu ceartă. „Mi-i dor de mama... Încerc să-i vorbesc frumos, dar ea, de fiecare dată, mă îndepărtează. Atunci îmi amintesc de bunica și plâng”. Când are nevoie de unele obiecte de igienă personală, Marina zice că o ajută colegele „mai avute”. Până acum un an, Marina credea că toată viața va rămâne un „copil al nimănu”. „Mama nu mă suna anul împrejur și nu mai aveam nici o speranță în viață. Mi se părea că dacă voi cădea nimeni n-o să-mi dea o mână de ajutor. Dacă dispar – nimeni n-o să-mi simtă lipsa.... De când sunt implicată în proiect am devenit mai încrezătoare în forțele proprii. Cred că o să

7.

I've Made Many Friends I Can Trust

Natalia Costaş

ziaristă

Maria's story is the same as of other dozens of children at the boarding school. A real copycat. Her parents divorced, and her mother, left alone and without a permanent job, had to send one of her children to the boarding school. Even though she is 15, Marina realizes that after she finishes school she has only two options. One is to go to a vocational school, as most of her fellow students have done, get a job as a seamstress or hairdresser at a miserable wage, and live for many years renting a room in somebody else's house. The second option is to go abroad to work. But Marina is set on breaking away from this cliché and following her own scenario.

Marina was nine when her parents separated. She, and her three older sisters, had to choose the parent with which to stay after the divorce. In order not to upset any of them she decided to stay with her grandmother and see both. "Only my father saw me several times. My grandmother took care of me all on her own. My mother had lost her job, sold the apartment and bought a house in a village, and my father returned to his first wife. When I turned 13, grandmother died and I was left on my own", Marina says. She is a smart, thin girl with big and dreamy eyes. She recalls that after her grandmother's death she couldn't stay with her parents. "My mother was angry with me and she reproached me many times, 'why are you not going to your grandmother now?'" She told me she couldn't support me and sent me to the boarding school. Only my sister, who looks exactly like mother, stayed to live with her. The oldest sister married in Cimisia and took the second sister to live with her family. "The first and last present my mother ever made me was a pullover she gave me when I was 14. It's good they give us clothes and shoes at the boarding school. I am not expecting any help from home. Mother always says she doesn't have money, while father has other children now".

Marina says she's been left barefoot this spring. When she has to go to a seminar she borrows shoes and clothes from her fellow pupils. She rarely goes home for vacation, because each time a fight breaks out. "I miss my mother. I am trying to speak nicely to her, but she always keeps me at a distance. Then I remember about grandmother and start to cry". When she needs things of personal hygiene, Marina says her "wealthier" fellow pupils help her out. Until a year ago Marina thought she would be nobody's child all her life. "Mother wouldn't call all year long and I had no hope in life. I thought if I should fall nobody would stretch out a hand. If I should disappear nobody would miss me. Since I've been involved in the project I have become more confident in myself. I think I'll make it in life", she says opti-



mă descurc în viață”, spune ea cu optimism. De un an a devenit peer-educator și a învățat cea mai importantă lecție – să nu lase niciodată mâinile în jos și să lupte pentru realizarea visurilor sale. „Trebuie să mă ajut pe mine însumi. De aceea vreau să am studii superioare și să mă pot întreține singură”, spune fata.

La ultimul training la care participase Marina a descoperit dragostea pentru jurnalism. „Și mai înainte îmi plăcea această meserie, pentru că ai posibilitate să călătorești mult, să te întâlnești cu oameni interesanți. Aveam însă emoții că n-o să pot scrie. La ultimul seminar am participat la un atelier de jurnalism și împreună cu alți colegi am editat un ziar. La început a fost complicat, dar am învățat din mers. Cu ajutorul formatorilor am scris două materiale – unul despre voluntarii care au participat la seminar și al doilea despre femeia de serviciu din tabăra în care am stat”, zice Marina. Vrea să devină un bun jurnalist și pentru aceasta învață tehnici de scriere, cuvinte noi și nu lasă să treacă pe alături nici o persoană fără ca să-i pună vreo întrebare. „Dacă voi avea norocul să ajung jurnalist, o să scriu despre oameni necăjiți, ca măcar astfel să-i ajut”. Speră să ajungă în ziua când vor edita împreună cu echipa de animatori de la egal la egal un ziar al internatului. „O să reușesc, pentru că primele încercări sunt mai grele”, își spune fata.

Pe lângă aptitudinile pentru scris Marina a înțeles că mai dispune de bune calități organizatorice. „De când am devenit animator de la egal la egal am devenit mai organizată. Învăț mai bine și reușesc să fac activități despre comunicare, HIV/ SIDA, soluționarea conflictelor în mai multe clase. Sora mea mi-a dat 3 lei și am cumpărat o mapă în care am adunat sute de hârtii cu informațiile necesare pentru aceste ore. Ași vrea să am *Cartea Mare a Jocurilor* din care m-aș inspira pentru lecțiile mele. Deocamdată n-o am, de aceea scriu toate activitățile pe foi, iar observațiile copiilor - într-un caiet special”. Dacă la început profesorii au privit activitățile animatorilor de la egal la egal cu mult scepticism, acum îi invită să petreacă lecții în toate clasele superioare. „După un an de activitate elevii ne așteaptă cu nerăbdare la ore, ne ascultă atent și ne bombardează cu întrebări. Iar profesorii ne-au luat în serios și ne încurajează”, povestește fata cu mult entuziasm. Cu un debit verbal „contra cronometru” fata ne explică cu lux de amănunte despre temele pe care le discută la seminare și despre felul cum reacționează publicul.

„De când organizăm aceste activități, am observat cum copiii de la internat s-au schimbat spre bine. Au devenit mai uniți și nu mai sunt atât de obraznici. Mi-am făcut mai mulți prieteni în care pot avea încredere”.

Deși locuiau sub același acoperiș și învățau la același internat, Marina zice că până acum un an mulți dintre elevi nu se mai văzuse. Marina consideră că viața ei a prins sens. Are încredere că după absolvirea internatului va reuși să-și continue studiile și că își va crea o familie în care copiii vor crește neapărat lângă părinții lor.

mistically. For a year now she's been a peer educator and she's learned the most important lesson—never to let her head down and to fight for her dreams. "I have to help myself. That's why I want to receive a college education and be able to support myself", the girl says.

The first training course she went to, Marina discovered her love for journalism. "I liked this profession before too, because you have the opportunity to travel a lot, meet interesting people. But I was nervous that I wouldn't be able to write. During the last seminar I participated in a journalism workshop and made a newspaper together with others. It was difficult at the beginning, but I learned by doing. I wrote two stories with the help of the trainers—one about the volunteers who participated in the seminar, and the second one about the cleaning lady who was working in the camp where we stayed", Marina says. She wants to become a good journalist, and to this end she is learning writing techniques, new words, and she doesn't let anyone pass by without asking them a question. "If I am lucky enough to become a journalist, I will be writing about unhappy people, and that will be my way of helping them". She hopes to see the day on which she and her team of peer educators will be publishing the school's newspaper. "I will make it, it's only the beginning that is difficult", Marina says.

Besides her talent for writing, Marina realized she also had organizational skills. "Since I've become a peer educator I have become more organized. I get better grades and manage to hold classes on communication, HIV/AIDS, conflict resolution. My sister gave me three lei and I bought a folder, where I've collected hundreds of sheets of paper with information for those classes. I wish I had the *Great Book of Games*, which I could use for my classes. I don't have it yet, that's why I am writing on paper all the activities and in a special notebook the children's observations". While at the beginning teachers were very skeptical about peer educators, now they teach them to hold classes in the upper grades. "After a year of work, our pupils can't wait for our classes, they listen to us carefully and flood us with questions. The teachers too have taken us seriously and are now encouraging us," the girl says with a lot of enthusiasm. Speaking quickly, as if she were competing with somebody, the girl explains to us in much detail the topics she discusses in her seminars and how the audience reacts.

"Since we have been conducting these activities, we have noticed a positive change in the children at the boarding school. They've become more united and they are not as naughty as before. I've made many friends I can trust".

Although they lived under the same roof and went to the same school, Marina says before a year ago she hadn't seen many of the students. She believes her life has acquired a meaning. She is confident that after she graduates the boarding school she will be able to continue her education and will have a family in which the children will grow next to their parents.



Acum am daruri multe, dar dragoste părintească mult prea puțină

Ina Prisăcaru

ziaristă

De câțiva ani mama lui Ion este plecată la munci în străinătate. Femeia a ales drumul străinătății, deoarece în R. Moldova nu reușea să câștige suficienți bani pentru a putea asigura un trai decent celor trei copii ai săi.

Acum Ion, fratele și sora lui, pot să-și vadă mama doar câteva zile pe an. Se întâmplă, de regulă, de sărbători, cum ar fi, Crăciunul și Paștele, când maică-sa revine acasă, plină de daruri. „Ne bucurăm, desigur, când mămica vine acasă, cu pungi pline de cadouri, dar ne întristăm foarte mult când ea trebuie să plece din nou în țări străine. Când eram mai mic nu aveam parte de cadouri, deși mi le doream foarte mult. Acum, am daruri suficiente, dar dragoste părintească mult prea puțină”, ne spune Ion, elev în clasa a VIII-a la gimnaziul-internat.

Ion a fost adus la acest internat când avea 12 ani. Atunci părinții săi divorțaseră, iar el, împreună cu fratele și sora, rămăseseră cu mama lor. Își amintește cu înfricoșare cum tatăl său îl bătea, striga la el și îl numea cu cuvinte urâte. „Nu pot înțelege de ce maturii sunt violenți cu propriii copii. Cunosc copii care din cauza violenței părinților au devenit bolnavi psihic. La noi la internat avem colegi care fiind bătuți de educatori părăseau internatul, se izolau undeva pentru câteva zile, după care reveneau. Alții ar putea să nu mai revină” ..., spune Ion.

Primele zile de internat au fost chinuitoare. După șocul produs de divorțul părinților, a nimerit într-un loc în care simțea că nu e iubit și unde maturii – educatorii îl tratau ca pe o persoană neimportantă ce nu poate avea un viitor frumos. Această atitudine l-a determinat să fie un copil tăcut și fără prieteni. Se izola în bibliotecă, unde citea cărți și răsfoia reviste. Astfel, a descoperit că-i place calculatorul. Pentru că nu avea posibilitatea să lucreze nemijlocit la calculator, sorbea orice informație despre această descoperire a tehnicii. S-a bucurat foarte mult atunci când a aflat că la internat va fi selectat un grup de elevi pentru ore de studiere a calculatorului. Însă, nu a fost ales în grupul mult dorit, pe motiv că nu avea rezultate strălucite la toate obiectele. S-a întristat foarte mult, dar a rugat să i se permită să stea de o parte la aceste cursuri, ca să vadă fie și de la distanță. La început, a stat la același calculator

8.

“Now I have many presents, but too little parental love”

Ina Prisăcaru

ziaristă

Ion's mother has been away for several years now, working abroad. She took to foreign countries since in Moldova she could not earn enough to provide for a decent living for her three children.

Now Ion, his brother, and his sister can see their mother only several days a year. This happens usually on holidays, such as Christmas and Easter, when their mother returns home bearing many presents. “We are happy, of course, when mom comes home, bringing bagfuls of presents, but we become sad again when she has to leave for foreign countries. When I was little I didn't receive many gifts, although I wanted gifts very much. Now I have enough presents but too little parental love”, says Ion Cârma, an 8th grader at the boarding school.

Ion was brought to the boarding school when he was 12. Back then, his parents had divorced and he, his brother and sister had remained with their mother. He recalls with fear his father's beating, screaming and cursing. “I don't understand why adults are violent with their own children. I know of children who became psychically ill because of their parents' violence. Here at the boarding school, there have been students who, because the teachers used to beat them, had to leave the school, hide somewhere for several days, then come back. Some might never come back”, Ion says.

The first days at the boarding school were painful. After the shock of the parents' divorce, he found himself in a place where he felt no love and where the adults—the teachers—treated him as somebody of little importance, who's future was doomed. This attitude made him reticent and friendless. He isolated himself in the library, where he read books and leafed through magazines. Thus he discovered his love for computers. Since he didn't have the opportunity to work at a computer, Ion soaked in every piece of information about this achievement of technology. He felt very happy when he learned that a group of students from his boarding school was to be selected for computer classes. But he wasn't selected for the coveted course because he wasn't brilliant in all the subjects of study. This made him very sad, but he asked to be allowed to be present in the class, so he could



împreună cu alt băiat. Peste ceva timp, unii elevi au renunțat la ore, pentru că se plictiseau. „Mi se pare firesc să fii pasionat de anumite discipline și nu mi se pare corect să fii impus să le înveți pe note de zece pe toate”, consideră Ion. Acum, Ion este autorul unei pagini web, în care a plasat informații despre pasiunile lui, prietenii și familia sa. De asemenea, comunică prin e-mail cu mulți prieteni, pe care i-a făcut în timpul cursurilor de voluntariat. De fapt, aceste cursuri au însemnat mult pentru el. Zice că a devenit mult mai deschis față de cei din jurul său și mai comunicativ. Acesta este ultimul an de aflare în internat. Împreună cu maică-sa, au decis să-și facă ultimul an de studii la un liceu din Chișinău. După absolvirea liceului, vrea să devină student la o facultate de informatică sau, dacă nu, să devină prisăcar. Zice că trebuie să reușească, pentru că anume aceasta-i place să facă cel mai mult.



observe at least from a distance. At the beginning, he sat at the same computer with another boy. After a while, some students gave up the class, because they felt bored. "I think it is natural to be passionate about some subjects and I don't think it is fair to be forced to have straight 'A's in all courses", Ion believes. Now Ion administers a Web page where he writes about his passions, friends and family. Also, he communicates via e-mail with many friends he has made during volunteership courses. In fact, these courses meant a lot to him. He says he became much more open to others and more communicative. This is his last year in the boarding school. He and his mother decided to go for the last year of study to a school in Chişinău. After graduating the high-school, he wants to become a student of computer science or, if that fails, a beekeeper. He says he should make it, because this is what he likes doing the most.





Liliana se vede stea la Hollywood

9.

Ina Prisăcaru

ziaristă

Liliana are un vis foarte frumos. Ea vrea să devină vedetă de cinema la Hollywood. În anumite zile, în ograda gimnaziului-internat poate fi văzută improvizând anumite roluri. Ori de câte ori are posibilitatea, privește filme artistice și examinează foarte atent felul în care anumiți actori își joacă rolul. Îi plac filmele cu final optimist, ca o poveste, și speră că viața ei va fi aidoma unei povești.

„Să fii actriță e atât de minunat! Ești frumoasă, te poți preschimba în diferiți oameni. Îți înțelegi astfel pe cei din jur mai simplu. Dacă ești talentată, lumea te admiră, îți dăruiește flori”, spune Liliana. Deocamdată, joacă în teatrul de păpuși al internatului. Îi reușește destul de bine, pentru că poate trece cu ușurință de la o voce la alta. Cele mai de succes roluri au fost cele ale iepurelui și ale vulpii. Îi plac și o emoționează foarte mult aplauzele spectatorilor, adică ale colegilor săi de internat. Dansează foarte frumos. Este încântătoare atunci când o vezi rotindu-se în vals, tangou sau când dansează în ritmurile hip-hop.

Își dorește mult să locuiască în SUA. Cunoaște multe lucruri despre această țară. Acolo, zice, oamenii sunt mai uniți, mai buni și acolo nu este sărăcie și părinții nu sunt nevoiți să-și dea copiii dragi la internat. Liliana are 14 ani și de trei ani învață și trăiește în gimnaziul internat. Sunt mulți în familie - șapte copii de tot. Mama ei e plecată de câțiva ani în străinătate după câștiguri. Tatăl a rămas acasă, dar nu a avut timp serviciu. De câteva săptămâni, a fost acceptat ca brigadier. Ca să nu repete sărăcia părinților crede că trebuie să învețe mult, să-și găsească o profesie și să fie un bun specialist.

Pentru că actoria este un vis, care, cine știe se va realiza sau nu, Liliana și-a găsit deja o profesie. Vrea să devină traducător și deja se pregătește temeinic pentru aceasta. Acum învață franceza și engleza. Îi place foarte mult germana, dar, din păcate, la internat nu se studiază această limbă. „Oricum, într-o bună zi voi cunoaște și germana”, este convinsă Liliana.

Liliana este voluntară de la egal la egal. Ea spune că aceste cursuri i-au dat culoare copilăriei ei. Datorită lor, și-a făcut mulți prieteni atât în internatul unde locuiește și învață, cât și din alte localități. Este foarte bucuroasă atunci când se fac noi sesiuni de voluntariat, căci are posibilitatea să cunoască amici noi și să-i revadă pe cei mai vechi. La internat și-a făcut un prieten foarte bun, originar din Tadjikistan. Sunt din clase diferite, dar în fiecare zi se întâlnesc după lecții și-și povestesc unul altuia întâmplările de peste zi. Discută anumite situații din internat și iau împreună anumite decizii. „Este foarte important să nu te simți și să nu fii singur, pentru că singurătatea face numai daune”, crede Liliana.

9.

Liliana sees herself starring in Hollywood

Ina Prisăcaru

ziaristă

Liliana has a beautiful dream. She wants to become a movie star in Hollywood. On certain days, she can be seen improvising roles in the courtyard of the boarding school. Each time there is an opportunity, she watches movies and studies very carefully the way certain actors play their roles. She likes movies with optimistic endings, like fairytales, and she hopes her life will be like a fairytale.

“Being an actress is so great! You are beautiful, you can become different people. This way you can understand the people around you easier. If you have talent, people admire you, give you flowers”, Liliana says. For now, she acts in the puppet theater of the boarding school. She is quite good at it, because she can switch easily from one voice to another. Her most successful roles have been those of the rabbit and of the fox. She likes it when the audience—i.e. her fellow pupils—applaud, which moves her very much. She dances very well too. She is charming when you see her swirling in a waltz, tango or when she dances hip-hop. She wants very much to live in the USA. She knows a lot about this country. The people over there, she says, are more united, more kind, and there is no poverty there and parents don’t have to send their dear children to boarding schools.

Liliana is 14 and for three years she has been studying and living at the boarding school. She is one of the seven children in her family. Her mother has been away in other countries to earn money. Her father stayed at home, and for a long time he didn’t have a job. Several weeks ago he was hired to head a brigade. To avoid being poor as her parents, Liliana believes that she ought to study a lot, find an occupation and become a good professional.

Since acting is a dream of hers that might or might not come true, Liliana has found for herself a profession. She wants to become an interpreter and she is already preparing seriously for it. Now she studies French and English. She likes German a lot, but unfortunately at the boarding school there are no courses of German. “Anyway, one day I will speak German too”, Liliana is convinced. Liliana is a volunteer peer educator. She says this course put color in her childhood. Thanks to the courses, she has made many friends both at her boarding school as well as in other communities. She is very happy when new volunteer sessions are announced, for it is then that she has the opportunity to make new friends and see again the old ones. At the school, she has a very good friend, from Tajikistan. They are from different groups, but every day they meet after classes and tell each other the events of the day. They discuss certain situations from their boarding school and together they make certain decisions. “It is very important neither to feel nor to be alone, because loneliness does only harm”, Liliana believes.



Toți copiii sunt adevărate personalități

10.

Ina Prisăcaru

ziaristă

„Libertate înseamnă să faci ceea ce vrei, dar să știi ceea ce faci”, astfel concepe libertatea Mariana, de 18 ani, voluntară de la egal la egal la gimnaziul-internat.

Mariana a fost adusă la acest internat la vârsta de 10 ani. Taică-său murise cu trei ani mai devreme, iar mama ei, fiind șomeră, nu avea cu ce să-și întrețină cei cinci copii ai săi, patru fete și un băiat. În încercarea de a găsi bani pentru o bucată de pâine, fata, de dimineață devreme până seara târziu, colinda străzile în lung și-n lat, răscolea gunoștile sau cerșea bani. Într-un timp, a fost și ciobăniță la oi și vaci.

Bântuită de sărăcie, negăsind nici o sursă sigură de existență, mama ei a considerat drept salvare aducerea copiilor săi la internat. „Îmi amintesc și astăzi cu fiori prima zi de gimnaziu. Nu doream să comunic cu nimeni. Stăteam prin colțuri de coridoare și plângeam. Profesorii nu încercau în nici un fel să mă ajute să mă integrez”, își amintește cu tristețe Mariana. Adevărul e că la cei zece ani ai săi, ea nu cunoștea alfabetul, nu putea scrie, număra. A fost repartizată, evident, în clasa întâi, fiind, astfel, cu patru ani mai mare decât colegii săi de clasă. „Nu mă simțeam în largul meu, dar fiind o fire băiețoasă m-am descurcat relativ repede și mi-am făcut prieteni, cei mai mulți în rândul băieților”, povestește Mariana. De fapt, mulți colegi de școală care o cunoșteau mai puțin, o considerau băiat. Tunsă scurt, îmbrăcată în pantaloni și în pulovere largi, cu un mers băiețesc, Mariana, pe adevăratele, semăna cu un băiat. Într-o zi chiar a primit și un bilețel de dragoste de la o fată din altă clasă, care era sigură că-i scrie unui băiat frumos și interesant. Îi plăceau luptele marțiale, iar până în clasa a noua a fost cea mai bună la sport, chiar și în rândul băieților.

„Acum trei ani, ajunsă la vârsta pubertății, am înțeles că trebuie să-mi schimb comportamentul, să devin mai rafinată, mai romantică, mai feminină”, ne spune tânăra fată. În acele clipe, avea nevoie de sprijinul maturilor, de care, însă, nu a avut parte. Ce înseamnă dragoste, poți să te săruți cu un băiat la vârsta de 13 ani, ce cârți e bine să citești la acești ani, ce e SIDA, pe cât de dăunător este fumatul?, acestea au fost puținele din întrebările la care Mariana, de una singură, nu putea găsi răspuns. „Aveam nevoie să fiu înțeleasă și susținută măcar de o

10.

Every child is a true personality

Ina Prisăcaru

ziaristă

“Freedom means doing what you want, but knowing what you are doing”, this is how Mariana, 18, conceives of freedom. She is a peer education volunteer at the boarding school.

Mariana was brought to this boarding school when she was ten. Her father had died three years before, while her mother, who was unemployed, had no means to support her five children: four girls and a boy. Trying to find money for food, the girl walked the streets all day long going through trash cans or begging. For a while she even worked as a shepherdess of sheep and cows.

Haunted by poverty, with no stable source of livelihood, her mother saw the boarding school as a salvation for her children. “I still remember with dread the first day of school. I didn’t want to speak with anyone. I would hide in corridor corners and weep. The teachers were doing nothing to help me integrate”, Mariana recalls with sorrow. The truth is that at the age of ten she didn’t know the alphabet, she couldn’t write nor count. She was sent, obviously, to grade one, where she was four years older than her fellow classmates. “I wasn’t feeling at home, but as I had a boyish spirit I came out of it quite soon and managed to make friends, mostly among boys”, Mariana says. In fact, many of her schoolmates, who didn’t know her very closely, did think she was a boy. With short hair, wearing pants and roomy pullovers, with a boyish walk, Mariana indeed looked like a boy. One day she even received a love note from a girl in a different class, who was sure she had written to a handsome and interesting boy. Mariana liked martial arts, and to the ninth grade she was the best in sports, even among boys.

“Three years ago, when I reached puberty, I realized I had to change, become more refined, more romantic and feminine”, the young girl says. At that point she needed the support of adults, which, however, never came. What does love mean, can you kiss a boy if you are thirteen, what books are good for you at this age, what is AIDS, how harmful is smoking?—these were a few of the questions to which Mariana could not find answers on her own. “I needed to be understood and supported at least by one human being. But nobody came along to help me, everyone thought I was weird and they didn’t want to help



singură ființă. Nimeni, însă, nu mi-a venit în ajutor, toți mă considerau caraghioasă și nu aveau chef să mă ajute”, povestește Mariana. Ea consideră foarte importantă susținerea tinerilor de către maturi. În lipsa acestui sprijin, mulți copii își pierd încrederea în forțele proprii, fapt ce le aduce numai daune.

„Am fost nespuse de bucuroasă când am aflat că la internatul nostru vor fi instruiți voluntari care vor face ore de la egal la egal cu copiii. Mă bucur și mai mult că printre acești voluntari mă aflu și eu. Grație mai multor seminare și ore de dezvoltare a deprinderilor de viață, copiii de la internat au devenit mult mai prietenoși, deschiși, comunicativi și mai încrezuți în propriile puteri”, spune Mariana. Acum ea organizează activități de formare a deprinderilor de viață la câteva clase din internat. La aceste ore ea încearcă să le dezvolte și să le insuflă colegilor săi mai mici mult optimism, încredere în propriile forțe. „Toți copiii de la acest internat sunt adevărate personalități, chiar dacă au o soartă diferită de a altor copii de vârsta lor”, susține Mariana, care peste un an va absolvi gimnaziul-internat. Își dorește foarte mult să devină psiholog sau asistent social. Este conștientă că nu-i va fi atât de simplu să-și urmeze studiile la facultate și să-și găsească un serviciu adecvat pregătirii sale, dar zice că va reuși, pentru că atunci când ai un vis și tinzi să-l realizezi, obții, în final, ceea ce râvnești.



me”, Mariana says. She believes that it is very important that children be supported by adults. When this support is not there, many children lose their self-confidence, which can lead only to harm.

“I was extremely happy when I learned that volunteers would be trained at our boarding school, and then they would hold peer education classes with children. I am very happy to be among those volunteers. Due to a number of seminars and life skills development classes, the children at our boarding school have become much more friendly, open, communicative and self-confident”, Mariana says. Now she organizes life skills education activities in several classes of the school. During these classes, she tries to develop optimism and self-confidence in her younger schoolmates. “All children in this boarding school are true personalities, even though their lives are different from those of other children of their age”, Mariana says. In a year she will graduate the school. Her dream is to become a psychologist or social worker. She knows that it will not be very easy for her to continue her education in university and then find a job matching her education, but she says she will make it, for when you have a dream and want to fulfill it, you finally get what you aspire to.





Ina Prisăcaru

ziaristă

Credeam că SIDA dispare ca și febra

Să ajuți copiii care au nevoie de un sprijin. Să faci asta din plăcere. Să vezi cum susținerea ta inspiră viață, dă încredere și speranță tinerilor lipsiți de ea din anumite motive. Aceasta îi place Olgăi să facă cel mai mult și aceasta numește ea voluntariat. Dorește să devină formator, dar cât a căutat nu a găsit o asemenea facultate. Mai are de studiat la gimnaziul-internat încă patru ani și speră că în acest timp va fi înființată și facultatea ei mult dorită.

Olga are 12 ani și de cinci ani pereții internatului îi sunt casă și școală. Ambii părinți îi sunt în viață și locuiesc în aceeași casă în care Olga, împreună cu fratele ei mai mare, au crescut. De mai mulți ani mama Olgăi este grav bolnavă și nu poate avea un serviciu. Bani adunați de tatăl lor le ajungea pentru pâine și atât. Într-o zi părinții, fără a ține cont de părerea copiilor, au decis să-i dea la internat. „Mamă nu mă du la internat. Nu vreau. Acolo copiii sunt răi și mă vor bate”, o ruga Olga pe maică-sa în genunchi și cu lacrimi în ochi. Nu dorea să plece la internat nici fratele ei mai mare.

La început se ferea de copii, se temea de ei. Singura persoană cu care comunica era fratele. În acele zile, ambii au fost mai uniți ca niciodată. Olga îi împletea ciorapi fratelui, iar el renunța la o parte din mâncare de dragul ei. Cu timpul, Olga a redevenit fata veselă și setoasă de comunicare, cum era, de fapt, acasă. Atunci, mulți copii pe care-i considera răutăcioși și periculoși i-au devenit adevărați prieteni. „Suntem ca o familie mare și unită”, așa-i place Olgăi să descrie acum gimnaziul-internat. Chiar dacă zice că se simte bine la internat, oricum, la fiecare sfârșit de săptămână, pleacă împreună cu fratele ei acasă, la părinți. “Dacă ești pasiv, atunci ești închis în tine, nu ai prieteni și rămâi fără nici un sprijin, ajutor. Trebuie să fim respectuoși, înțelegători, prietenoși și să-i tratăm pe toți copiii de la egal la egal”, consideră Olga.

Cursurile de dezvoltare a deprinderilor de viață au fost o adevărată descoperire pentru ea. Zice că a aflat multe lucruri noi despre sănătate, igienă, comunicare etc., pe care nu ezită să le împărtășească altora. Iată ce mi-a spus și mie: „Când eram mai mică, credeam că SIDA este o infecție obișnuită, cum ar fi febra, care trece peste un timp. Nici nu bănuiam că are efect tragic. Acum știu exact cum să mă feresc de această maladie și îți spun și ție în caz că ai uitat”. Deși încă nu a întâlnit persoane infectate cu HIV, spune că acest virus nu ar fi o piedică pentru a lega o prietenie cu ele. „În viața aceasta se întâmplă lucruri foarte triste. Cred că o mare parte din persoanele infectate cu HIV sau bolnavi de SIDA s-au infectat din greșală, din neștiință. Îmi imaginez cât de singuri se simt ei. De aceea cred că au nevoie de prietenie, pe care o poate oferi oricine dintre noi”, spune Olga, fata care a făcut din voluntariat o pasiune.

11.

I thought AIDS goes away like fever

Ina Prisăcaru

ziaristă

To help the children who need support. To do this because you like it. To see how your support inspires life into, gives confidence and hope to young people deprived of it for different reasons. This is what Olga likes doing the most and this is what she calls volunteer work. She wants to become a trainer, but she couldn't find a university for this, although she did look. She still has four years to go in the boarding school and she hopes that in the meantime a university of this kind will appear. Olga is 12 and for five years the boarding school has been her home and class. Both of her parents live in the house where Olga and her elder brother grew up. For several years Olga's mother has been seriously ill and she can't have a job. The money their father earned was enough only to buy bread and nothing else. One day the parents, without asking the children, decided to send them to the boarding school. "Mother, don't send me to the boarding school, I don't want to go there. The children there are nasty and they are going to beat me", Olga pled with her mother kneeling and weeping. Neither did her elder brother want to go to the boarding school.

At the beginning she avoided other children, she was afraid of them. The only person she communicated with was her brother. They were as united as ever in those days. Olga would knit socks for her brother, while he gave her a part of his meals. Gradually Olga regained her joy and thirst for communication—this is the way she had used to be at home. At that point many children she had considered malicious and dangerous became her friends. "We are all like a big, united family", this is how Olga likes describing the boarding school. Although she says she feels well at school, every weekend she and her brother go home to their parents. "When you are passive, introverted, you have no friends and are left with no support nor help. We have to be respectful, understanding, friendly, and treat all children like our equals", Olga believes.

The life skills courses were a true discovery for her. She says she has been able to learn a lot of new things about health, hygiene, communication, etc., which she doesn't hesitate to share with others. This is what she told me: "When I was little, I thought AIDS was a regular infection, such as fever, which goes away after a while. I didn't even suspect it had a tragic outcome. Now I know exactly how to avoid this disease and I can tell you too if you forgot". Although she hasn't met yet HIV-positive people, she says this virus would not stop her from befriending them. "Many sad things happen in this life. I believe that a great share of HIV positives or people having AIDS became infected by accident, out of ignorance. I can only imagine how lonely they must feel. Therefore I think they need friendship, and anyone of us could offer it to them", says Olga, the girl who has turned volunteer work into a passion.

notes

ENG



Ina Prisăcaru

ziaristă

Vreau să salvez viața altora

Roman a fost adus la internat în anul 2000. Avea 11 ani, dar nu știa să citească, nici să scrie. Deși copiii de vârsta lui erau în clasa a patra și scriau deja compuneri, rezolvau diferite ecuații matematice, Roman nu cunoștea nici măcar alfabetul. În patru ani și-a depus toată străduința pentru a-și ajunge colegii de vârstă. Acum este în clasa a șasea. Crede că anul acesta va fi la egal cu cei de vârsta lui, adică va învăța în clasa a opta.

A avut o copilărie care l-a marcat enorm. S-a născut la Chișinău, dar de mic a plecat împreună cu părinții să locuiască în Rusia. Când a împlinit șase ani, au revenit din nou în R. Moldova. În chiar prima zi de la sosire cu toții au rămas fără acte de identitate. Roman a fost lăsat pentru puțin timp de părinți în stradă cu tot cu bagaje. Muzica ce se auzea de la chioșcul de casete audio și video de alături l-a captivat atât de mult încât nici nu a observat cum i-a fost furată geanta cu tot cu acte.

Fără pașaport, părinții lui Roman nu-și puteau găsi un serviciu, iar el nu putea fi înmatriculat la școală. Trebuiau, însă, să se descurce cumva. Nu aveau de ales și făceau munci zilnice, sezoniere, la care oboseau mult și pentru care erau plătiți puțin. Într-o zi, tatăl lui a ieșit din casă și nu s-a mai întors. După dispariție, o parte din responsabilitățile tatălui i-au revenit lui Roman. Băiatul se trezea dis-de-diminează și se întorcea acasă seara târziu. Era copil, dar muncea ca un matur. Într-o seară când se odihnea după munca istovitoare, a auzit afară strigătul mamei. A ieșit și a văzut-o pe mama lui întinsă la pământ. Un trecător beat a injunghiat-o în fața casei lor, crezând că are bani sau aur cu ea. Mama a murit în ochii lui Roman. „După înmormântare, mi-a fost insuportabil de greu. Dorul de părinți, frica, foamea, lipsa banilor erau stări ce le simțeam în fiecare zi”, povestește Roman. După aproape jumătate de an de la moartea mamei, băiatul a fost luat din stradă la Inspectoratul de poliție și repartizat la internat.

Pentru el, spre deosebire de alți copii cu părinți, internatul a însemnat nu doar acoperiș de asupra capului și hrană, ci și grija maturilor care nu putea fi comparată cu cea a părinților, dar care era dorită și apreciată de Roman. La internat a cunoscut farmecul cărților și prețul prieteniei adevărate. În special, cursurile de la egal la egal au însemnat o schimbare de cotitură. „Chiar după primele seminare de la egal la egal am devenit mai încrezut în propriile puteri și mi-am făcut mulți prieteni. Am înțeles că am capacități ca și alți copii care nu duc lipsă de nimic, au părinți, învață în școli cu plată, se îmbracă în haine scumpe. Important e să am voință, să fiu perseverent și voi reuși”, zice Roman. Îi place mult fotbalul. Face sport aproape în fiecare zi. Vrea să devină militar sau să fie angajat în forțele speciale. „Vreau să salvez viața altora, dacă nu am putut să salvez viața mamei mele”, spune Roman.

12.

I want to save other people's lives

Ina Prisăcaru

ziaristă

Roman was brought to the boarding school in 2000. He was 11, but he could neither write nor read. Although other children of his age were in the fourth grade and were writing essays and solving math exercises, Roman didn't even know the alphabet. In the course of four years he did his best to catch up with his peers. Now he is in the sixth grade. He believes this year he will come abreast of his peers, that is he will join the eighth grade.

His childhood marked him strongly. He was born in Chişinău, but when he was small he and his parents left for Russia. When he turned six, his family returned to Moldova. On their first day in Moldova they lost all their documents when Roman was left for a short time in the street alone with the luggage. The music coming out of a kiosk selling audio and video tapes fascinated him so much that he didn't even see how somebody stole the bags and the documents in them.

Left without passports, Roman's parents couldn't find a job, while he couldn't be admitted to school. But they had to do something to live. They had no choice so they worked as day laborers, seasonal workers, which made them very tired but earned them little money. One day his father left home and never came back. After his disappearance, Roman had to take over some of the father's responsibilities. The boy had to wake up early in the morning and return home late at night. He was a child but had to work as an adult. One evening, as he was resting after the exhausting work, he heard his mother scream outside. He dashed out and saw his mother lying on the ground. A drunk passerby stabbed her in front of their house, thinking she had money or gold on her. The mother died in front of Roman's eyes. "After the funeral, life became unbearable for me. Missing my parents, fear, hunger, the lack of money were things I felt every day", Roman says. Almost six months after his mother's death, the boy was picked up in the street and taken to a police station and then sent to the boarding school.

For him, unlike for children who had parents, the boarding school meant not only a roof over his head and food, but also care shown by adults, which couldn't be compared to parental care but which Roman nevertheless welcomed and appreciated. At the boarding school he learned about the charm of books and the price of true friendship. The peer education courses introduced in his life a sharp change. "Even after the initial peer education seminars I became more self-confident and made many friends. I realized that I had abilities like the children who didn't lack of anything, had parents, went to private schools, wore expensive clothes. The important thing for me is to have the will, to persevere, and then I know I will make it", Roman says. He likes football a lot. He exercises almost every day. He wants to become a soldier or work for special forces. "I want to save other people's lives, since I couldn't save the life of my mother", Roman says.



Surori gemene cu visuri gemene

13.

Ina Prisăcaru

ziaristă

Doă surori gemene care se mișcă frumos și încântător într-un dans modern. Atâta pasiune și trăire în priviri și în mișcări n-am mai văzut demult. La un moment dat mi-am dat seama că aplaud într-o sală pustie de hotel în care eram doar eu și surorile gemene Svetlana și Nadia. Aceste fete nu au frecventat niciodată cursurile de dans modern sau clasic, dar se mișcă aproape ca niște dansatoare de clasă.

Svetlana și Nadia de câțiva ani locuiesc și învață la internat. Deși nu se simt acolo ca acasă, surorile gemene, firi artistice ce sunt, inițiază diferite activități interesante care dau culoare vieții monotone de la internat. Bunăoară, în noiembrie au organizat sărbătoarea zilelor de naștere ale elevilor născuți toamna. În internat nu se serbează zilele de naștere și nu se dau cadouri, cum se obișnuiește în orice familie. În lipsa totală a banilor, Nadia și Svetlana au creat de unele singure un dans exclusiv pentru sărbătoriți. Acea zi a fost una de neuitat pentru mulți copii. Tot ele au fost unele din inițiatorile concursului de tinere talente din gimnaziul lor - „Ploaia de stele”. Și-au dorit foarte mult să obțină primul loc. S-au pregătit mult și au reușit. De atunci, fetele sunt numite dansatoarele gimnaziului.

Când au venit prima oară la Soroca, la o sesiune a cursurilor deprinderi de viață, Nadia și Svetlana au adus cu ele și o surpriză ... dansantă, evident. Fetele au înscenat, sub formă de clip muzical, povestea ridichei. Deci, au lipit din hârtie colorată o ridiche mare, pe care au purtat-o pe cap ca pe o cușmă. În acest clip, Svetlanei i-a revenit rolul babei și, pentru a semăna mai bine cu personajul, și-a pus pe cap o broboadă. Ce au însemnat pentru ele cursurile de voluntari de la egal la egal? O nouă apropiere de mama, cel puțin o încercare de a realiza această apropiere, au răspuns în unison surorile. „Ne dorim foarte mult s-o putem schimba pe mămică noastră. Vrem să simțim că mama ne iubește și că îi pasă de noi”, spune Nadia. „Exact ca și versurile dintr-un cântec – avem nevoie de puțină dragoste în plus. Ne-ar plăcea ca mama să ne iubească și să ne învețe viața pas cu pas”, o completează Svetlana.

În clipa în care au spus aceste cuvinte, ambelor le-au podidit lacrimile și, rușinate parcă de ele, și-au plecat capul, crezând că astfel își ascund de cei din jur emoțiile ce le-au copleșit. Adevărul e că atât Nadia, cât și Svetlana au fost atașate mai mult de tatăl lor, acesta fiindu-le părinte, prieten și îndrumător, totodată. Moartea tatălui a însemnat o ruptură mare pentru ele - și-au pierdut ființa cea mai iubită. Mama, șocată de moartea soțului, s-a izolat și le acorda prea puțină atenție fetițelor. La scurt timp, le-a lăsat la internat. Acum, dorința lor cea mai mare este să recâștige dragostea mamei și să locuiască cu ea sub același acoperiș.

13.

Twin sisters with twin dreams

Ina Prisăcaru

ziaristă

Two twin sisters move with grace and charm in a modern dance. I had not seen in a long time so much passion and emotion in movement. I suddenly realized that I was applauding alone in an empty hotel hall, with only myself and the twin sisters Svetlana and Nadia. These girls had never gone to professional courses of modern or classical dance, but they moved almost like trained dancers.

For several years Svetlana and Nadia have been living and studying in the boarding school. Although they don't feel quite at home here, the twins, thanks to their artistic spirit, initiate various interesting activities that put color into the monotonous life of the school. For example, in November they organized the birthdays of the pupils born in autumn. There are no birthdays and no presents in the boarding school, not like in a family. As they had no money, Nadia and Svetlana developed themselves an exclusive dance for the celebrated. That was an unforgettable day for many children. The twins were among the initiators of a talent contest at their boarding school, "The Star Rain". They wanted very much to receive the first prize. They trained a lot and they won the prize. Since then, the girls have been called the dancers of the school.

When they arrived for the first time in Soroca, for a lifeskills course, Nadia and Svetlana had brought along a surprise—obviously, a dance. The girls staged a "video clip" based on the tale of the reddish. So, they made a big paper reddish, which they wore on their heads like a hat. In the clip, Svetlana had the part of the old woman and, in order to resemble the character more faithfully, she wore a kerchief.

What did the peer education courses for volunteers mean to them? Being closer to their mother, or at least an attempt to be closer, the sisters answered in one voice. "We wish very much we could change our mother. We want to feel our mother's love and that she cares about us", Nadia says. "Just like the lyrics of a song—we need a little extra love. We wish that our mother loved us and taught us how to live step by step", Svetlana jumps in.

As soon as they said this, the eyes of both of them welled up in tears and they looked downward, as if they were embarrassed of themselves and tried to hide from others the feelings overwhelming them. The truth is that both Nadia and Svetlana were more attached to their father, who was for them a parent, friend and guide at the same time. The father's death was a tragedy for them—they had lost their most beloved human being. Their mother, shocked by her husband's death, isolated herself and paid little attention to the girls. Shortly afterwards, she sent them to the boarding school. Now their biggest wish is to regain their mother's love and live together again.

notes

ENG



Mihai – un expert în politică și în dragoste

14.

Ina Prisăcaru

ziaristă

„Sunt îndrăzneț, vorbăreț, curajos, expert în politică și în dragoste”, așa s-a prezentat Mihai, un băiat de 14 ani. Că este vorbăreț, am înțeles din primele trei minute de discuție. Pe cât de îndrăzneț și curajos nu am putut afla, pentru că nu am avut atâta timp la dispoziție. Politica și dragostea, evident, nu am avut cum s-o ocolim. Ce mai, rar găsești experți la vârsta de 14 ani în aceste două domenii!

Deci, Mihai cunoaște doctrinele tuturor partidelor politice din republică. Urmărește cu mare atenție orice declarație a liderilor politici de la noi. Deși nu are încă drept de vot, știe pentru cine ar vota mâine. Mi-a făcut un mini-portret al celor mai activi și importanți politicieni din republică. „De ce îți place politica la această vârstă?”, îl întreb. „Pentru că așa e firea mea. Eu sunt un mic lider și e firesc să mă intereseze activitatea, modul de gândire al liderilor realizați deja”, îmi răspunde Mihai. Aici el îmi mai spune că este dezamăgit de prestața politicienilor de la noi, care, din păcate, nu fac politică adevărată. „Astăzi îl auzi pe un politician făcând o declarație, iar peste câteva luni sau ani – alta, totalmente diferită de prima”.

„Dar să trecem la dragoste, că mi se pare un subiect mai interesant”, întrerupe discuția Mihai. El este de părere că adolescenții confundă deseori dragostea cu pasiunea. „Știi care e diferența?”, mă întreabă și imediat tot el îmi dă răspunsul. „Atunci când un băiat e doar amoretat de o fată, pronunță deseori pronumele „eu” – eu voi face acest lucru, eu vreau să plec acolo etc. Când e îndrăgostit cu adevărat, pe băiat îl veți auzi spunând „noi, împreună”, explică Mihai. El consideră că dragostea adevărată „crește încet, cu zilele, cu anii”, dar pasiunea pe cât de repede se aprinde, pe atât de repede se stinge. „Mai multor băieți le plac fetele frumoase la exterior. Noi trebuie, însă, să ne uităm la interiorul fetelor”, zice expertul nostru.

Elevul nostru Mihai mai predă uneori ore colegilor săi mai mari sau mai mici de la internat. Este voluntar de la egal la egal și îi învață deprinderi de viață. Celor din clasele mici le organizează jocuri. Zice că micuții așteaptă cu nerăbdare întâlnirile cu el. Când e trist își face și lui energizante. Dar cel mai des cântă cântece: începe cu cele mai triste și sfârșește cu cele dinamice. Așa spune că-i ia tristețea ca și cu mâna. „Celor mai mari trebuie să le povestesc, după program,

14.

Mihai – an expert in politics and love

Ina Prisăcaru

ziaristă

“I am daring, talkative, courageous, an expert in politics and love”, this is how Mihai Cara, a boy of 14, introduced himself. We saw that he was talkative in the first three minutes of our discussion. We couldn’t figure out how daring and courageous he was, because we didn’t have enough time for this. But there was no way, obviously, to avoid politics and love. Well, it is rare that one can find an expert of 14 in these two areas!

Mihai knows the doctrines of all the political parties in Moldova. He follows closely all the declarations made by political leaders. Although he is still under the voting age, he knows who he would vote for tomorrow. He made for me profiles of the most active and important politicians of the country. “Why do you like politics at this age?” I asked him. “Because that’s the way I am. I am a little leader and it is natural for me to be interested in the work and way of thinking of real leaders”, Mihai answered. He also told me he was disappointed with the performance of our politicians who, unfortunately, were not into real politics. “Today I can hear a politician make a declaration, and several months or years later he makes another one that is completely different from the first”.

“But let’s move on to love, because I think this is a more interesting subject”, Mihai interrupts our discussion. He believes that teenagers often confuse passion for love. “Do you know the difference?” he asks me and immediately answers himself: “When a boy just likes a girl he often uses the pronoun ‘I—I will do this, I want to go there, etc. When he is truly in love, he will speak about ‘us, together’ ”, Mihai explains. He believes that true love “grows slowly, day by day, year by year”, while passion goes out as fast as it catches on. “Most boys like good-looking girls. But we ought to look into the girl’s inner being”, the expert says.

Pupil Mihai sometimes teaches his older or younger schoolmates. He is a peer education volunteer and he teaches lifeskills to others. With the smaller ones he does energizers. He says that the little ones can’t wait for his classes which are filled with games. When he feels sad he does energizers for himself. But most often he sings: he starts with the sadder songs and goes on to the more dynamic ones. And, he says, the sadness is gone without trace. “To the older ones I have to speak according to the program, about communication,



despre comunicare, despre luarea deciziilor. Ei, însă, se plictisesc repede și atunci trec la dragoste sau la SIDA. Aceste subiecte îi interesează acum cel mai mult”, povestește Mihai.

Mihai este considerat, într-adevăr, un expert la vârsta lui. Este singurul elev de la internat care este invitat să predea ore la liceul din oraș. De un an și ceva, participă la multe seminare pentru tineri și adolescenți. De fapt, băiatul este nevoit să învețe la internat, pentru că școala din satul lui de baștină are numai cinci clase. Zice că la început se simțea străin la internat, acum, însă, e aproape ca la el acasă. Ce va face când va crește mare? Va deveni jurist. Mihai recunoaște că este avantajat de mulți alți colegi de-ai săi. El îi are pe ambii părinți în viață, care-l vor ajuta pe viitor, îi vor asigura studii superioare. Mihai este îngrijorat, însă, de soarta prietenilor lui de la internat. „Acum, ce putem face, cred că e să fortificăm școlile polivalente. Astfel, tinerii, în special, cei de la internate care nu au bani pentru studii superioare, vor putea absolvi o școală polivalentă. Se vor alege cu o profesie și-și vor câștiga cinstii banii. După ce-și vor face un mic capital financiar, vor putea absolvi vreo facultate la universitate”, aceasta e



decision making. But they become bored quickly and then I move on to love or AIDS. These subjects interest them now the most", Mihai says.

Mihai is indeed seen as an expert at his age. He is the only pupil from the boarding school who is invited to teach at the high-school in the town. For more than a year he has been participating in seminars for youth and teenagers. In fact, he has to go to the boarding school because the school in his native village has only five grades. He says that at the beginning he felt a stranger at the school, but now it's almost like home for him. What will he do when he grows up? He will become a lawyer. Mihai recognizes that he is at an advantage before many of his schoolmates. Both his parents are alive, and they will help him in the future, provide him with higher education. But Mihai is concerned about his friends from the boarding school. "What we could do now is to strengthen the vocational schools. In this way, young people, especially those from boarding schools who have no money for higher education, will be able to graduate from a vocational school. They will have a profession and will be able to earn an honest living. After they save some capital, they will be able to go to university", this is the solution Mihai Cara sees.





Băiatul cu 700 de frați și de surori

15.

Ina Prisăcaru

ziaristă

„Mama mea are 700 de copii”, cu aceste spuse m-a impresionat Igor, un băiat chipeș de 14 ani, pe care l-am întâlnit la Olimpiada deprinderilor de viață, organizată la 4-7 martie, la Chișinău.

Mama despre care mi-a povestit Igor este, de fapt, directoarea instituției, unde băiatul învață de câțiva ani. Igor zice că e cel care o iubește cel mai mult. De ce? „Pentru că doamna director mi-a schimbat modul de viață. Ea m-a făcut să renunț la deprinderi urâte. Mi-a dat o șansă, pentru care-i sunt recunoscător”, povestește Igor. De fapt, acum câțiva ani, Igor obișnuia să fure bani de la străini și chiar de la apropiați. Asemenea „îndeletniciri” a avut o vreme și la internat. Într-o zi, a fost chemat la directoare în birou. Și-a zis atunci că va fi pedepsit crunt, poate, chiar bătut pentru hoțiile din internat. A rămas, însă, uimit când directoarea a discutat cu el foarte calm, atent și cu multă grijă. „Mi-a explicat pericolele pe care le pot avea dacă aleg calea furturilor și a altor ilegalități. M-a întrebat doar dacă vreau să revin în stradă, să dorm în subsoluri sau în celulele Inspectoratului de poliție. În clipa acea mi-a fost limpede că trebuie s-o rup pentru totdeauna cu hoțiile”, spune Igor. Și a făcut-o. Băiatul zice că directoarea ține atât de mult la toți colegii lui, pentru că și ea a crescut la internat.

Ambii părinți ai lui Igor sunt în viață și trăiesc împreună, sub același acoperiș. Ei, însă, sunt invalizi și nu au nici un serviciu. Igor spune că în primele două clase nu avea bani să-și cumpere manuale. Pleca nepregătit la lecții, lua note minime, iar unii profesori făceau glume pe seama sărăciei lui sau îl numeau prost în fața colegilor săi. Un an de zile și-a făcut temele la lumina lumânării, pentru că au fost deconectați de la curentul electric din cauza neplății facturilor.

În final, singura soluție găsită de părinți a fost să-l dea la internat. Deși mulți se îngrozesc de asemenea instituții, Igor a găsit avantaje și aici. „La internat ești ca într-o familie mare în care trebuie să ții la toți. Viața de aici te învață să prețuiești prietenia”, explică băiatul.

Acum Igor este pasionat de poezie. Nu se aventurează încă să scrie versuri, dar le citește și le memorizează cu drag pe multe din ele. Cunoaște, spre exemplu, pe de rost poemul „Luceafărul” de Mihai Eminescu, care are tocmai 98 de strofe. Mi-a recitat și mie, cu atâta fervoare și pasiune!, câteva versuri din acest poem. Poate fi un bun actor... Doar că dorește să devină medic. De câteva ori a fost de față când doctorii refuzau să acorde ajutor medical unor oameni nevoiași care nu aveau bani de tratament, dar aveau dreptul să fie sănătoși. „Medicul le spunea următoarele: Vedeți câți clienți mă așteaptă. Ei au bani și tot sunt bolnavi. Ce să vă fac? Nu vă pot ajuta cu nimic”, ne povestește Igor. Aceste scene văzute l-au și determinat să dea prioritate medicinei. Eroul nostru este convins că va reuși să devină un bun medic, poate chiar și director de clinică și atunci va emite un ordin prin care vor fi tratați gratuit toți nevoiașii. „Îmi plac oamenii. Vreau să-i văd sănătoși și plini de viață”, spune Igor.

15.

The boy with 700 siblings

Ina Prisăcaru

ziaristă

“My mother has 700 children”, this is how Igor impressed me. He is a handsome boy of 14, whom I met at the Life Skills Contest held in Chişinău, March 4-7.

The mother that Igor told me about is in fact the headteacher of the boarding school, where Igor has been studying for several years. He says he is the one who loves her most. Why? “Because she changed my life. She made me quit bad habits. She gave me a chance for which I am grateful to her”, Igor says. Several years ago Igor used to steal money from strangers and even from people he knew. He was into it at the boarding school too for a while. One day the headteacher called him up to her office. He thought he would be severely punished, maybe even beaten for his stealing in school. And he was surprised when the director talked to him very calmly, warmly and with a lot of concern. “She explained to me the problems I would face if I were to choose to steal and make other offences. She only asked me if I wanted to go back to the street, sleep in basements or in the cells of the Police Department. I realized immediately that I had to give up stealing for good”, Igor says. So he did. The boy says the director shows so much concern about all her pupils because she too grew up in a boarding school.

Both of Igor’s parents are alive and live together. But they have physical disabilities and have no jobs. Igor says that in the first two grades he had no money to buy textbooks. He didn’t do his homework, received low grades, and some teachers spoofed his poverty or called him stupid in front of his peers. For a year he did his homework by the light of a candle, because electricity in their home had been cut off for debts.

Finally, the only solution his parents could find was to send him to a boarding school. Although many are horrified by such institutions, Igor found advantages here. “The boarding school is like a big family, where you have to love everyone. Life here teaches you to value friendship”, Igor explains.

Now Igor is in love with poetry. He doesn’t write poems yet, but he likes reading and memorizing them. For example, he knows by heart Mihai Eminescu’s *Luceafărul*, which has 94 stanzas. He recited from the poem to me with so much fervor and passion! He could be a good actor. But he wants to become a doctor. Several times he witnessed how doctors refused to help needy people, who didn’t have money to pay for the treatment but who had the right to be healthy. “The doctor told them: See how many clients are waiting for me? They have money and they are sick too. What can I do? I can’t help you”, Igor says. Such situations make Igor want to become a doctor. He is sure he can become a good one, maybe even a clinic manager, and then he will issue an order by which all the needy will be treated for free. “I like people. I want to see them healthy and lively”, Igor says.



Snejana, ești cea mai bună!

Ina Prisăcaru

ziaristă

Snejana este un exemplu nemaîntâlnit de voință și de perseverență. De fapt, ea e persoana care impresionează pe oricine. Este o tânără gimnastă foarte talentată și atât de elastică încât îți vine să crezi că nu are oase.

„Snejana, noi te susținem! Să nu ai emoții, oricum ești cea mai bună!”, i-au spus prietenii înainte de a ieși pe scenă. Fata își prezenta atunci echipa la Olimpiada deprinderilor de viață. A avea mari emoții din cauza cărora își strângea degetele în pumni. Au fost suficiente două mișcări ca toți cei prezenți să nu mai scoată o vorbă. Pe unii i-am văzut rămași cu gura căscată – atât de mult au fost impresionați de figurile Snejanei. După scenă, însă, aplauzele nu mai încetau. Sfoara, podișorul din picioare le face cu atâta ușurință ...

Adevărul e că performanțele de acum ale Snejanei sunt rodul unei munci asidue și de fiecare zi. N-o să vă vină să credeți, dar fata a făcut ore de gimnastica foarte puțin timp – doar două luni. Mulți consideră că este imposibil să obții asemenea performanțe într-un timp atât de scurt. Snejana, însă, a reușit. Și asta datorită voinței și perseverenței sale. Timp de două luni de zile fata intra la nouă dimineață în sala de antrenamente și ieșea de acolo la zece seara. Făcea mici pauze în timp ce pleca o grupă și venea alta. Adică, gimnasta noastră făcea într-o singură zi antrenamente cât pentru trei. „La început oboseam mult. Simțeam cum mi se întindeau oasele și mă dureau enorm mușchii. Peste câteva săptămâni, însă, această stare a trecut și exercițiile de gimnastică au devenit o plăcere și o necesitate pentru mine”, spune Snejana. Nu simțea foame și nici nevoia să mai facă altceva.

Ce vrea să devină când va crește mare? Gimnastă, desigur. Nu știe, însă, dacă-i va reuși acest lucru, pentru că în R. Moldova, din păcate, gimnastica nu este promovată suficient de mult. „Totul poate fi perfecționat. Sunt sigură că multe lucruri vor deveni mai bune peste ani. Și acest lucru va fi posibil datorită nouă, celor care suntem copii acum”, zice Snejana. Fata spune că a devenit mai încrezută în propriile puteri de atunci de când a început să frecventeze cursurile de deprinderi de viață. Ele sunt foarte importante, mai ales pentru copiii de la internate care sunt lipsiți de multe posibilități. „Aceste cursuri m-au făcut să fiu sigură că fac și eu parte din marea putere și că punctul meu de vedere este unul important, care trebuie luat în considerare de maturi. Pentru că noi, copiii, putem fi mai buni în unele privințe decât maturii”, este sigură Snejana. Drept exemplu, ne aduce cazul unei profesoare din gimnaziu-internat unde învață Snejana. Profesoara ei nu cunoaște bine limba română și îi cere de multe ori ajutorul Snejanei. Fata face acest lucru cu plăcere și chiar se mândrește că a devenit profesoara profesoarei ei.

16.

„Snejana, you are the best!”

Ina Prisăcaru

ziaristă

Snejana is an unprecedented example of will and perseverance. In fact, she is a person who can impress anyone. She is a very talented young gymnast and she is so elastic that one is tempted to believe she has no bones.

“Snejana, we are with you! Don’t worry, you are the best anyway!” her friends cheered her before she went on stage. The girl was then part of the team at the Life Skills Contest. She was very nervous, and this made her clench her fingers into a fist. Two movements were enough to make the audience silent. I saw some people gape—this is how impressed they were with Snejana’s movements. After her performance, the applause wouldn’t stop.

The truth is that Snejana’s performance is the result of hard daily work. You will not believe it, but she attended gymnastics classes for only a very short period of time—just two months. Many believe that it is impossible to do all that in such a short time. But Snejana did it. And this was due to her will and perseverance. For two months the girl went into the gym at nine in the morning and left at ten at night. She had only short breaks while the groups changed. That is, every day she practiced as much as three people would. “At the beginning this made me very tired. I could feel how my bones stretched and my muscles hurt. But after several weeks this passed and gymnastics exercises became for me a pleasure and a necessity”, Snejana says. She didn’t feel hunger nor the need to do anything else.

What does she want to be when she grows up? A gymnast, of course. She doesn’t know if she can succeed in this, because in Moldova gymnastics is not promoted enough. “Everything can be improved. I am sure many things will improve after some years. And this will become possible thanks to us, those who are now children”, Snejana says. She says she has become more self-confident since she has started to attend lifeskills courses. These courses are very important, especially for children in boarding schools, who are deprived of many opportunities. “These courses made me feel that I was part of something important and that my point of view had to be taken into account by adults. Because we, children, can be better than adults in some respects”, Snejana believes. As an example she tells about a teacher from her boarding school. This teacher doesn’t know Romanian very well, so she often asks Snejana for help. The girl helps her with pleasure and is even proud to be her teacher’s teacher.

Și maturii ar trebui să învețe cursuri de la egal la egal

Ina Prisăcaru

ziaristă

Ion este voluntar de la egal la egal și elev în clasa a VII-a. În cele câteva luni de când e voluntar a obținut deja rezultate concrete. Mai exact, l-a convins pe cel mai bun prieten al său care era un fumător împătimit, să se debaraseze de acest viciu. Și i-a reușit. Iar prietenul, impresionat de acest rezultat, a purtat pe haine câteva zile inscripția „Eu nu mai fumez!”.

„Stând în fața televizorului sau pur și simplu trândăvind nu vom reuși să schimbăm lucrurile spre bine”, spune Ion. Cea mai bună cale de a îmbunătăți lumea ce ne înconjoară este să devenim parte a ei. Trebuie să ne pese de ce se întâmplă în jurul nostru, cu prietenii noștri, cu oamenii de alături. Acestea sunt principiile de care încearcă să se conducă eroul nostru zi de zi. „Obiectul deprinderi de viață a însemnat o mare schimbare pentru mine. Datorită lui, am devenit mai atent față de propria sănătate, știu cum să comunic cu cei din jur și cum să mă feresc de anumite riscuri”, zice Ion.

Băiatul ne-a povestit că la internatul lor există copii care nu rezistă condițiilor de acolo și părăsesc pentru ceva timp școala după care revin. O colegă de-a lor, însă, a lipsit prea mult timp de la internat și atunci Ion și-a propus să afle de ce. Știa că locuiește în apropiere, la vreo 20 de kilometri de școală. S-a înțeles cu câțiva colegi de la internat și au plecat într-o zi la fată acasă. Nu aveau bani, dar au urcat în tren, care urma să-i ducă în satul unde locuiește fata, împreună cu tatăl ei. Trenul dat stă în stație 40 de minute, timp în care băieții au calculat că reușesc să se întoarcă înapoi, fie împreună cu fata fie, cel puțin, știind ce a pățit ea. Atunci nu au reușit să discute cu ea din cauza tatălui care a ieșit dintr-un sarai cu o lopată în mână și a zis să nu mai calce picior de-a lor pe acolo.

„Din păcate, unii părinți sunt prea severi cu copiii lor. Acest lucru nu le e nici de un folos atât copiilor, cât și părinților. Ideal ar fi ca și părinții, dar, de fapt, și profesorii să treacă aceste cursuri de la egal la egal”, spune Ion. De ce și profesorii?, îl întreb. În loc de răspuns, băiatul îmi povestește câteva cazuri, care s-au petrecut cu el, dar și cu alți elevi ai internatului. Ion zice că profesorii obișnuiesc să-i sancționeze pe elevii nedisciplinați sau pe cei care iau note mici la anumite obiecte. De obicei, acești elevi sunt puși să muncească. „Dacă iai note rele, atunci timp de o săptămână, în fiecare seară, trebuie să mătur și să speli podeaua din clasă. Sau să faci curățenie pe coridor, în dormitor ori în veceu”, spune Ion și completează că aceste pedepse trezesc frica sau chiar ura copiilor față de profesori. „Copiii trebuie stimulați. Noi avem nevoie de susținere din partea profesorilor, pentru că nu-i avem aproape pe părinți sau pe altcineva apropiat. Vrem să visăm, iar profesorii să ne încurajeze s-o facem mai departe”, povestește el. Ion zice că visează. Este pasionat de fotbal și-și dorește mult să se întâlnească într-o zi cu Ronaldo sau cu Zidane. Visează să devină aviator, pentru că-i plac înălțimile. Nu știe dacă i se va realiza vreo dorință din astea două, dar nu renunță la ele, pentru că sunt frumoase.

17.

Adults too should go to peer-education classes

Ina Prisăcaru

ziaristă

Ion is a peer education volunteer and 7th grade pupil at the boarding school. For the several months he has been a volunteer he has already achieved real results. That is, he has managed to persuade his best friend, who was a passionate smoker, to give up this vice. The friend, who was impressed by such a result, for several days wore on his clothes the inscription "I no longer smoke!"

"By sitting in front of the TV or just loafing around we will never manage to change things to the better", Ion says. The best way to improve our environment is to become part of it. We have to care about what's happening around us, to our friends, to people next to us. These are the principles that our hero tries to follow every day. "The life skills subject meant a major change for me. Thanks to this class, I have become more careful with my own health, I've learned to communicate with people around me and avoid certain risks", Ion says.

He told us that there are children at his boarding school who can't stand the conditions and leave the school for a while, but later come back. When a girl was absent for too long a period, Ion decided to find out why. He knew she was from a village some 20 km away from the boarding school. He and several other schoolmates of his went one day to the girl's home. They didn't have money, but they boarded a train that was going to the girl's village. The train had a stop of 40 minutes in the village, so the boys thought they would have enough time to come back, either with the girl or at least with knowledge of her. But they didn't manage to speak with her because of her father, who came out of a barn with a shovel in his hand and told them to go away.

"Unfortunately, some parents are too strict with their children. This helps neither the children nor their parents. The ideal situation would be if the parents, and even teachers, went to these peer education courses too", Ion says. Why the teachers? I asked him. And the boy told me about several cases in which he and other students of the school were involved. Ion says that the teachers usually sanction the students who don't behave or who have low grades in certain subjects. These students are usually made to work. "If you have bad grades, then every evening for a week you have to sweep and wash the floor in the classroom. Or clean the corridor, the bedroom or the toilets", Ion says, adding that such punishments make the students fear or even hate teachers. "Children have to be encouraged. We need the teachers' support, because we don't have parents nor anyone else close enough. We want to have dreams, and the teachers must encourage us to continue having dreams", he continues. Ion says he has dreams. He is in love with football and he wants very much to meet Ronaldo or Zidane one day. He dreams of becoming a pilot, because he likes heights. He doesn't know whether any of these two dreams will come true, but he is not giving them up, because they are beautiful.



Tinerii de la internate sunt stigmatizați de maturi

Ina Prisăcaru

ziaristă

Un băiat cu țigara în gură, împreună cu alți prieteni de-ai săi, o împinge pe o fată în plină stradă, după care îi fură geanta. Așa l-am cunoscut pe Eugen prima oară, iar scena văzută de mine a fost una ... jucată în cadrul atelierului Teatrul Social.

De fapt, acest rol nu i-a fost străin lui Eugen, deoarece țigările, furturile și prietenii violenței au reprezentat mediul în care a trăit ani întregi. "Până la 5 ani am făcut parte dintr-o familie fericită. Eram singurul copil la părinți și toată atenția, grija, dragostea lor era îndreptată spre mine. După incidentul petrecut cu tatălui, viața noastră a luat o turnură tristă", povestește Eugen. La un picnic, tatăl lui a căzut de pe un pod înalt într-o apă adâncă. A fost salvat de un prieten, dar a rămas cu o parte din corp imobilizată. Zile, luni la rând tatăl lui își îneca durerea în alcool. Mama lucra mult și lipsea o bună parte din timp de acasă. Rămas fără atenție, Eugen hoinărea zile întregi pe străzi. Ieșea din casă, de regulă, la șase dimineața și revenea la miez de noapte. La puțin timp după incident, părinții au divorțat, iar Eugen a fost adus la școala-internat.

Până în clasa a șaptea obișnuia să fugă de la ore, practic niciodată nu-și făcea temele pentru acasă. Își crease un cerc de prieteni cu care fumau împreună și furau bani, îmbrăcăminte, încălțăminte de la colegii lor de internat. Într-o zi, în stradă, un prieten din gașcă a aruncat o înjurătură unui trecător. Un polițist aflat prin preajmă a auzit injuria băiatului și l-a luat sub arest. Eugen, fiind alături, a decis să-l însoțească la Inspectoratul de Poliție. "Atunci am rămas uimit de vulgaritatea polițistului, care a depășit-o și pe a noastră. Nu mi s-a permis să dau nici un telefon. La întrebarea despre motivul și riscurile prietenului meu, polițistul m-a luat la răspăr. Expresiile "Cine ești tu, cățelule, de-mi dictezi ce să fac? În R. Moldova să spui ce drepturi ai prietenilor tăi, și nu mie!", sunt doar câteva din cele auzite de la polițist", își amintește Eugen. După această istorie, băiatul a început să se intereseze mai mult de legislația pentru copii. Acum, știe foarte bine ce drepturi, obligații au copiii, dar și ce responsabilități au maturii față de copii. Mai mult chiar, vrea să devină avocat, pentru a-i apăra pe cei nedreptățiți.

Tinerii care l-au atras în mrejele nefaste ale violenței, ale hoției și ale abuzului au fost tot cei care, indirect, l-au determinat să renunțe la acest mod de viață. "Am vorbit cu câțiva tineri care au nimerit în închisoare din cauza furturilor. Mi-au descris, în detaliu, realitățile din detenție. După aceasta, mi-am făcut de unul singur anumite concluzii și am decis să-mi schimb completamente concepțiile despre viață și prioritățile", zice Eugen.

Acum Eugen are 16 ani și de un an nu mai fumează. Nici profesorii nu-l recunosc: elevul frecventează toate orele, este întotdeauna bine pregătit, ba chiar la unele obiecte, cum ar fi istoria sau dreptul, ia note maxime. Cursurile de deprinderi de viață au fost o completare a noului său mod sănătos de viață. Ele i-au inspirat optimism și încredere în propriile forțe și în ziua de mâine. "Este foarte important ca tinerii de la internate să fie susținuți. Ei sunt cei izolați de societate și stigmatizați ca fiind periculoși, răutăcioși, violenți și proști. Nu este adevărat. Dacă unii copii au anumite crize, cum am avut eu, atunci tot din cauza acestei preconcepții greșite. Prea puțini reușesc de unii singuri să depășească aceste stări. Un simplu gest care ar arăta că maturilor le pasă de viitorul nostru ar fi o salvare pentru mulți copii de la internate", este convins Eugen.

18.

“Boarding school kids are stigmatized by adults”

Ina Prisăcaru

ziaristă

A boy with a cigarette dangling from his mouth, together with some of his friends, are pushing a girl in the street and then steal her purse. This is how I met Eugen, and the scene I saw was staged for the Social Theater.

In truth, this part was not alien to Eugen, since cigarettes, thefts and violent friends represented the environment in which he lived for years. “I lived in a happy family till the age of five. I was the only child and all the parents’ attention, care and love were focused on me. After the accident with my father, our life took a sad turn”, Eugen says. At a picnic, his father fell from a high bridge into the water. He was saved by a friend, but part of his body remained immobilized. For days and months his father was trying to drown his pain in alcohol. The mother worked a lot and was rarely at home. As he was left with no care, Eugen roamed the streets for days on end. He would leave home at six in the morning and return at midnight. Shortly after the accident, the parents divorced, and Eugen was brought to the boarding school.

Till the seventh grade he used to skip classes, he almost never did his homework. He had made a circle of friends and together they smoked and stole money, clothes, and shoes from their schoolmates. One day, one of their gang threw a curse at a passerby in the street. A policeman who was nearby heard the curse and arrested the boy. Eugen decided to go with him to the police station. “I was struck by the roughness of the policeman, who was worse than us. I was not allowed to make a phone call. When I asked him why he arrested my friend, the policeman started to shout at me: ‘Who are you, son of a bitch, to tell me what to do? In Moldova tell about your rights to your friends not me!’ This is only a part of what I heard from the policeman”, Eugen recalls. After this story, he started to look into laws concerning children. Now he is very much aware of the children’s rights and obligations, as well as of the responsibilities adults have before children. Moreover, he wants to become a lawyer in order to defend the wronged ones.

The young people who had drawn him into the web of violence, theft and abuse were also the young people who made him give up this life. “I spoke with a few young men who had gone to prison for theft. They described to me in detail the realities of prison. After that, I drew my own conclusions and decided to change completely my life views and priorities”, Eugen says.

Now Eugen is 16 and he hasn’t been smoking for a year now. The teachers can’t recognize him: he goes to all the classes, his homework is always done, and in some subjects, such as history and law, he gets the highest grades. The lifeskills course added to his new life style. It gave him optimism and confidence in himself and in the future. “It is very important that the children in boarding schools be supported. They are isolated from society and are stigmatized as dangerous, malicious, violent and stupid. This is not true. Although some children do have crises, as I did, this happens exactly because of this prejudice. Very few children manage to overcome these states on their own. A single sign showing to them that adults care about their future would be a salvation for many children in boarding schools”, Eugen is convinced.

I-am rugat pe părinți să fiu adusă la internat

Ina Prisăcaru

ziaristă

Într-un timp record – de doar trei zile - o echipă de elevi a elaborat concepția unui ziar și a scos de sub tipar primul număr. Vi se poate părea de necrezut, dar nici un membru al echipei nu avusese până atunci experiență în ziaristică. Ziarul are o denumire pe măsura lor - „Micul jurnalist” - și, zicem noi, este un debut reușit.

Cum s-a lucrat în cele trei zile am aflat de la juna ziaristă, Victoria. „A fost nou, interesant, obositor și captivant”, povestește ea. Cea mai dificilă etapă a fost cea de colectare a informației și de scriere a materialelor. Copiii le era jenă să se apropie de persoane pe care nu le cunoșteau, dar de la care trebuiau să afle anumite lucruri. O problemă a fost și diferența de vârstă – ei credeau că maturii nu-i vor lua în serios. Dar nu a fost chiar așa. Victoria, de exemplu, a avut parte de interlocutori comunicativi datorită cărora a și făcut două știri interesante care au fost publicate în prima pagină a ziarului.

Prima știre a fost despre acvariul din holul hotelului unde micii ziarști au fost cazați pe durata acestor trei zile. „De mică îmi plac peștii. Îmi doresc să am acasă un acvariu și când l-am văzut în hotel, desigur că nu m-am putut abține să nu scriu despre el”, povestește Victoria, care chiar a avut răbdarea și a numărat toți peștii din acel acvariu. Au fost 21 la număr de vreo cinci specii. Despre cum sunt îngrijiți acești peștișori, ce temperatură are apa din acvariu, de câte ori este schimbată, ce mănâncă peștii, aceste lucruri le-a aflat Victoria de la servitoarea de la primul etaj. O altă știre deosebită, scrisă de Victoria, a fost cea despre florile de pe coridoarele aceluiași hotel. Învățând la teorie că jurnalistul trebuie, mai întâi de toate, să scrie adevărul, fata a hotărât că trebuie să afle numărul exact de ghiveciuri cu flori din hotel. A colindat toate colțișoarele hotelului și a numărat 253 de ghiveciuri. Zice că este numărul exact, pentru că l-a verificat de vreo două ori.

Aceste trei zile de ziaristică i-au plăcut atât de mult încât ne-a spus că după absolvirea internatului își va încerca norocul la facultatea de jurnalistică. De fapt, până în acest an, Victoria era sigură că va deveni medic. Într-o bună zi, însă, bunica i-a povestit că dacă își alege această profesie, atunci la facultate va trebui „să facă experiențe cu morții”. „Când am auzit de morți, am strigat tare că „Nu, nu mai vreau medicină”. De atunci, am renunțat la gândul de a fi medic”, recunoaște fata.

Victoria, spre deosebire de alți copii, a ținut foarte mult să vină la internat. Aici învățau verișoarele ei care-i sunt și cele mai bune prietene. Atunci când au fost aduse la internat, Victoria i-a rugat în genunchi pe părinți să-i permită să studieze la internat. „Pentru unii, internatul este ceva oribil. Eu, însă, mă simt bine aici, mi-am făcut foarte mulți prieteni, fără de care nu-mi imaginez să stau o zi”, povestește Victoria. „Recunosc că sunt avantajată. Am părinți la care pot pleca oricând. Prietenii mei de aici nu au părinți, de aceea și vreau să petrec cât mai mult timp cu ei. Acest lucru îi face să nu se simtă singuri, iar faptul că ai un sprijin mi se pare cel mai important lucru în viață”, explică ea.

19.

I asked my parents to take me to a boarding school

Ina Prisăcaru

ziaristă

In record time—only three days—a team of pupils developed the concept of a newspaper and printed the first issue. It may sound unbelievable, but no one from the team had experience in journalism. The newspaper has an appropriate name too—*The Little Journalist*—and we believe it's a good start.

The young journalist Victoria told me how they worked in those three days. "It was new, interesting, tiring and captivating", she says. The most difficult stage was when we had to collect information and write the stories. The children felt embarrassed to approach people they didn't know and from whom they needed to find out some things. The age difference was also a problem—the children were afraid the adults wouldn't take them seriously. But it wasn't so. Victoria, for example, had communicative interviewees, and she was able to write two interesting news stories for the first page of the paper.

The first news story was about the fishbowl in the hall of the hotel, where the young journalists stayed for these three days. "I have always liked goldfish. I wish I could have a fishbowl at home, and when I saw that one in the hotel I couldn't help writing about it", says Victoria, who had the patience to count all the fish in it. There were 21 fish, representing about five species. Victoria learned from the cleaning woman how the fish were taken care of, what was the water temperature in the bowl, how often it had to be changed, what the fish ate. Another special news story that Victoria wrote was about the pot plants in the corridors of the hotel. As she was taught that a journalist should always tell the truth, Victoria decided she needed to know the exact number of pots in the hotel. She looked into every nook and cranny of the hotel and counted 253 plant pots. She says this is the exact number, because she verified it a couple of times.

She liked these three days of journalism so much that after graduating from the boarding school she will try the faculty of journalism. In fact, until this year Victoria was sure she would be a doctor. But one day her grandmother told her that if she chose this profession, then in the medical school she would have "to experiment with dead people". "When I heard this, I cried out, 'No, I don't want to study medicine'. Since then, I've given up the idea of becoming a doctor", Victoria says.

Unlike other children, she wanted very much to come to the boarding school. Her cousins, who are also her best friends, were studying here. When they were sent to the boarding school, Victoria begged her parents to send her there too. "For some people the boarding school is a terrible place. But I feel well here, I have made many friends, without whom I couldn't live a single day", Victoria says. "I admit I am at an advantage. I have parents to whom I can go any time. My friends here don't have parents, this is why I want to spend as much time with them as I can. This makes them feel not so lonely, and having somebody to support you I think is the most important thing in life", she explains.

Ina Prisăcaru

ziaristă

Educatorii de la egal la egal te învață să-ți trăiești frumos viața

Încântător și cu mișcări scenice de invidiat, Vasile, împreună cu prietenul său, coechipier, au reușit să-i entuziasmeze cu stilul break dance atât pe copiii, cât și pe maturii prezenți la Olimpiada deprinderilor de viață, ce a avut loc la Chișinău în luna martie. Apariția lui Vasile, elev în clasa a noua la gimnaziul-internat, a fost cu adevărat una memorabilă.

Chipeș și stilat, băiatul i-a impresionat pe toți cu mișcărilor sale variate și complexe. De fapt, reușita lui Vasile este rezultatul a multe ore, luni, ani de repetiții, fără profesor. „Am văzut într-o zi un grup de amici care dansau încântător break în plină stradă. Mi-au plăcut atât de mult acele mișcări! În acea clipă mi-am zis că am să învăț și eu să dansez la fel ca ei”, ne spune Vasile. Pentru că nu avea bani ca să plătească cursurile de dans, dar nici nu știa dacă există acestea în republică, Vasile a deprins de unul singur secretul unuia din cele mai complicate genuri de dans. Primele luni de antrenamente a umblat plin de vântăi și cucuie. La început, cu greu reușea să facă și cele mai simple figuri. Nu se descuraja, însă, pentru că știe: „nimic nu e simplu la început”. Acum, este un break dancer foarte bun. Chiar și-a format o mini echipă de dansatori break, membrii cărora sunt colegii săi de la internat. „Break-ul este un dans al libertății. Aici nici o figură nu se aseamănă una cu alta. Într-un cuvânt, break dance-ul îți dezvoltă atât puterea fizică, cât și cea creativă”, zice tânărul nostru dansator.

Trebuie să recunoaștem că Vasile este și un fotograf bun. Deși la Olimpiada deprinderilor de viață a încercat pentru prima oară să facă imagini artistice, rezultatul debutului său a fost unul reușit. Băiatul a făcut poze bune din categoria celor dificile: l-a prins în zbor pe prietenul său și a făcut alte imagini în mișcare. „Este fascinant să descoperi lucruri noi și nu trebuie să te temi de necunoscut”, este maxima de care se conduce Vasile. „Important e ca tânărul să fie pregătit, consideră băiatul, – să poată analiza lucrurile, să fie erudit și să aibă o cultură generală bine dezvoltată – și, cu siguranță, se va descurca de minune și va ieși învingător din orice situație.”

Vasile zice că apariția educatorilor de la egal la egal la internat a însemnat o nouă respirație atât pentru copiii, cât și pentru profesorii de acolo. A fost o schimbare necesară unei instituții unde fiecare nouă zi este o copie a celeia din urmă. Ai senzația uneori că elevii de la internate se învârt în același cerc, amețesc, rămân nedumeriți, nu se aleg cu cine știe ce cunoștințe și nimeni nu-i învață cum să-și trăiască viața adevărată. Într-o bună zi, adică, la absolvire, elevii de la internate sunt scoși de pe linie și aruncați în stradă. Ce să facă acolo? Încotro s-o ia? De cine să se ferească și de la cine să ceară sfaturi?, sunt întrebări la care maturii nu i-au ajutat să găsească răspuns, iar copiii, de unii singuri, nu o pot face. „Cursurile pentru educatorii de la egal la egal te ajută să găsești răspunsul la aceste întrebări. De la ei afli cum te poți afirma în societate, neavând părinți sau sprijinul acestora. Cum poți fi admis la o facultate, cum poți găsi mai ușor un serviciu, cum să te ferești de diferite riscuri și cum să-ți trăiești frumos viața”, spune Vasile.

20.

Peer educators teach you how to live your life well

Ina Prisăcaru

ziaristă

Charming and moving with enviable skill, Vasile and his friend and team mate managed to enthuse other children and adults about break-dance; they had all come to the March Life Skills Contest in Chişinău. Vasile's presence, who is a 9th grade pupil in the boarding school, was a truly memorable one.

Handsome and stylish, the boy impressed everyone by his diverse and complex movements. In fact, Vasile's achievement is the result of many hours, months and years of practice, alone, without a teacher. "One day I saw a group of guys who were break-dancing fabulously in the middle of the street. I liked those movements so much! At that moment I told myself that I would learn to dance like them", Vasile says. Since he had no money to pay for dance classes, nor did he know whether such classes can be found anywhere in Moldova, Vasile learned by himself the secrets of one of the most complicated types of dance. During the first months of practice he was bruised all over. At the beginning, he could hardly perform even the simplest routines. But this did not discourage him, because he knew that "nothing comes easy from the very beginning". Now he is a very good break-dancer. He even put together his own small team of dancers made up of his mates from the boarding school. "Break is a dance of freedom. No routine here is like another. In short, break-dance develops both your physical condition as well as your creativity", the young dancer says.

We have to admit that Vasile is a good photographer too. Although it was for the first time at the Life Skills Contest that he tried to make artistic shots, his debut was successful. The boy made good pictures: he caught his friend in flight and made other movement shots. "It is fascinating to discover new things and one shouldn't be afraid of the unknown", this is the maxim that Vasile follows. He thinks the important thing for a young person is to be prepared—to be able to analyze things, to be well-read and have a well-developed general background, and then he or she will certainly manage everything well and will be able to deal with any situation.

Vasile says that when peer educators appeared at the boarding school, this meant a breath of fresh air both for children as well as for teachers. This was a needed change in an institution where each new day was a copy of the previous one. Sometimes one has the feeling that boarding school children are going around in a circle, become dizzy, are confused, receive little knowledge and nobody teaches them how to live their lives for real. Then one day, at graduation, the pupils are taken out of the line and thrown into the street. What can they do there? Where to go? Who to avoid and who to ask for advice? These are questions to which the adults didn't help them find answers, and the children can't find them on their own. "Peer education courses help you find answers to these questions. They tell you how you can find your place in society when you don't have parents and their support. How you can obtain admission to university, find a job, avoid various risks and live your life well", Vasile says.



Ina Prisăcaru

ziaristă

Vocile tinerilor trebuie să auzite

De opt ani de zile peretele internatului sunt pentru Veaceslav școală și casă. Cunoaște orice colțisor al internatului cu ochii închiși. A fost adus aici în clasa I și peste doi ani de zile va absolvi această instituție de învățământ. Ce au însemnat acești opt ani de internat și ce crede Veaceslav despre capacitatea tinerilor de a schimba lucrurile spre bine, aflați mai jos.

În anii cât a stat la internat, Veaceslav a descoperit multe activități care l-au captivat și i-au umbrat oarecum tristețea despărțirii de părinți. Una din primele pasiuni a fost pictura. Din clasele mici, a început să deseneze, fără a avea profesor sau vreun alt ajutor. Primele tablouri au fost peisaje. Se pierdea zile întregi în fața unor copaci sau flori, pentru a le transpune frumusețea pe hârtie. Nu avea pensule, acuarelă, ulei, de aceea desena în creion. Colegii, de multe ori, nu-l înțelegeau și chiar făceau glume pe seama pasiunii lui pentru desen. După ce, însă, Veaceslav a început să le dăruiască colegilor, de zilele de naștere, câte o pictură, aceștia și-au schimbat atitudinea. De câteva luni tânărul pictor a renunțat la peisaje și a trecut la portrete ... de fete. „Fetele sunt frumoase și mă inspiră mai mult. Dar și sunt tânăr, adică la vârsta la care vreau să mă îndrăgostesc și mă îndrăgostesc”, spune Veaceslav.

Băiatul a participat la multe concursuri la care s-a ales cu o mulțime de premii și de diplome. Deși alții s-ar mândri mult cu aceste mici performanțe, Veaceslav, fiind fire modestă, nu le afișează pe peretele internatului, ci le păstrează pe toate, ascunse, în casa unde a copilărit. O altă plăcere de-a lui Veaceslav este cea de a face cadouri, fără nici un prilej. De ceva timp, băiatul frecventează cercul „Mâini dibace”, unde s-a învățat să cioplească în lemn: face policioare, rame pentru oglinzi, suveniruri.

E mic de statură, iar cei care îl văd pentru prima oară, cred că e cu cel puțin patru ani mai mic de vârsta lui. E suficient, însă, să comunici cu el câteva minute ca să-ți dai seama că interlocutorul tău este mult mai mare. Cursurile deprinderi de viață i-au întărit încrederea în propriile puteri, care era de multe ori oprită de maturi. „Știu că părinții noștri au fost copii în perioada în care părerile lor nu conta și nici nu se făcea auzită. Noi, însă, avem libertatea de a schimba anumite lucruri spre bine. Și ne-ar reuși mai mult decât dacă ar face-o maturii”, povestește Veaceslav. Băiatul se bucură mult de reușita copiilor din alte localități. „Știu că în unele sate există Consilii ale tinerilor care apără interesele copiilor și ale adolescenților din localitate”, zice Veaceslav și propune ca asemenea consilii să existe și în internatele pentru copii, pentru că anume acolo e nevoie mai mare de ele.

Veaceslav este sigur că tânără generație de acum va schimba viața spre bine. „Mă bucur mult când citesc sau aflu că tinerii din diferite localități au adunat bani de unii singuri și au reușit să repare drumul spre școală, au cumpărat cărți noi pentru bibliotecă sau calculatoare pentru școală”, completează băiatul. Vă imaginați cât am putea face dacă fiecare dintre noi i-ar păsa de mediul în care locuiește și dacă și-ar uni dorințele și ar încerca împreună să le realizeze?

21.

The voices of youth must be heard

Ina Prisăcaru

ziaristă

For eight years now, the boarding school has been Veaceslav's home. He knows every nook and cranny of the school with his eyes closed. He was brought here in the first grade; he will graduate in two years. Below you will read about what these eight years in the boarding school have meant for Veaceslav and what he thinks about the ability of young people to make a difference.

During his years at the boarding school, Veaceslav has discovered many things that have captivated him and somewhat dissipated the sadness caused by the separation from his parents. One of his first passions was painting. He started drawing in the lower grades, without the guidance of a teacher or anyone else. His first paintings were landscapes. He would spend days on end in front of trees or flowers in order to convey their beauty on paper. He didn't have brushes, watercolors, or oils, so he used crayons. His mates often didn't understand him and even made jokes about his love for drawing. But when Veaceslav started giving to them his drawings for their birthdays, their attitude changed. Several months ago the young artist gave up landscapes and moved on to portraits... of girls. "Girls are beautiful and they inspire me more. But I am also young, that is I am at the age when I want to fall in love and I do fall in love", Veaceslav says.

He participated in many contests, which brought him many prizes and diplomas. Although others would be very proud of such minor performances, Veaceslav, in his modesty, doesn't exhibit them on school walls and keeps them all hidden in the house of his childhood. Another thing that gives pleasure to Veaceslav is making presents just so, without any occasion. For some time now he has been going to a handicrafts club, where he learned woodcarving: he makes shelves, mirror frames, souvenirs.

He is somewhat short, and when people see him for the first time they think he is at least four years younger than his real age. But it is enough to exchange with him a few sentences to realize that this boy is much older. The lifeskills courses strengthened his self-confidence, which had been eroded by adults. "I know that our parents were children in a period when their opinion didn't matter and wasn't heard. But we have the freedom to change some things. And we could do it better than the adults", Veaceslav says. The boy is very happy to hear about the achievements of children from other communities. "I know that some villages have Youth Councils, which defend the interests of the children and teenagers in the community", Veaceslav says and then suggests that such councils be created in boarding schools too, because this is where they are needed the most.

Veaceslav is certain that the young generation of today will change things to the better. "I am very happy when I read or learn about how youth from various communities collect money and manage to repair the road to the school, buy new books for the library or computers for the school", he adds. Can you only imagine how much we could do if we all cared about the environment in which we live and if we all put together our wishes and tried to make them true?

notes

ENG

Tragi învățăminte atât din succes, cât și din eșec

Ina Prisăcaru

ziaristă

Inga te impresionează ori de câte ori te întâlnești cu ea. Este o fată căreia îi place să fie diferită de ceilalți prin ținută, comportament și mod de viață. „Nu-mi place să fiu confundată sau asemănată cu altcineva. Sunt o tânără ce gândește și visează diferit de cei din jur. Chiar și dacă această diferență este minoră, ea oricum există”, spune Inga.

Are 15 ani și este elevă în clasa a VIII-a la gimnaziul-internat. Are doi frați și o soră, iar de opt ani nu și-a văzut tatăl care i-a părăsit și nu a mai revenit la ei nici pentru o zi. Acum, mama încearcă să împartă puținii bani pe care îi câștigă. Evident că prioritare sunt cheltuielile pentru hrana și îmbrăcămintea copiilor, care cu greu pot fi acoperite. Din cauza sărăciei, Inga a și fost adusă la internat - singura instituție unde ți se oferă studii, hrană și acoperiș deasupra capului pe gratis.

Pentru că a obosit de lipsurile ce o înconjoară atât la internat, cât și acasă, Inga și-a propus să părăsească acest „cerc al sărăciei”, cum îl numește ea. Acum, fata investește toate puterile în studii. „În fiecare zi, mă străduiesc să învăț lucruri noi. Așa simt că nu pierd în zadar nici o clipă din viață”, spune Inga. Fata citește cărți cu texte profunde, potrivite maturilor. În ziua când ne-am văzut ultima dată, ea lectura romanul „Singur în fața dragostei” de Aureliu Busuioc. De asemenea, Inga se străduiește să urmărească toate buletinele de știri de la televizor și să citească presa periodică. În timpul liber, desenează, croșetează, împletește și dezleagă integrame.

Îi place și se simte bine atunci când poate întinde o mână de ajutor altui copil. „E minunat să faci bine celor din jur. Mai ales când acest bine nu-ți solicită mult efort, dar, în schimb, îl salvează pe aproapele tău”, povestește Inga.

Inga își dorește mult să devină jurist, pentru ca să poată face dreptate în țară. „Mă supără inechitatea socială. Astăzi, din păcate, banul dictează totul”, consideră Inga. Fata zice că are mulți prieteni talentați, care, cu regret, nu pot face facultate, pentru că nu au bani să plătească contractul, iar concursul la buget este atât de mare, încât ai șanse minore să fii norocosul câștigător. „E supărător când întâlnești tineri pentru care învățătura nu este o prioritate, dar care învață la universități. Ce specialiști vor fi ei?”, se întreabă Inga.

Pentru Inga, cursurile deprinderi de viață au însemnat un imbold. „Capeți mult optimism, încredere în propriile forțe și siguranța că poți schimba lucrurile spre bine. Contează să dorești acest lucru foarte mult și să acționezi, să încerci să obții ceva chiar și atunci când ai doar un procent de șanse de câștig. Oricum, tragi învățăminte din orice succes sau eșec”, spune Inga.

22.

One learns both from success and from failure

Ina Prisăcaru

ziaristă

Inga impresses each time you meet with her. She is a girl who likes being different from others by dress, behavior and lifestyle. "I don't like being confused for somebody else or compared to somebody else. I am a young girl who thinks and dreams differently than the others. Even if this is a minor difference, it is still there", Inga says.

She is 15 and is an 8th grade pupil at the boarding school. She has two brothers and a sister, and she hasn't seen her father for eight years; he left the family and never came back, not even for a single day. Now their mother is trying hard to share the little money she earns. The priorities are obviously food and clothes for the children, and she has difficulty covering them. Due to poverty, Inga was sent to the boarding school—the only institution where one can receive education, food and shelter for free.

Because she became tired of the deprivation surrounding her at school and at home, Inga decided to leave this "circle of poverty", as she calls it. Now she invests all her strength in education. "Every day I am trying to learn something new. In this way I feel I am not wasting a single second of my life", Inga says. She reads profound books, which are meant for adults. On the day when we met for the last time, she was reading the novel *Alone Before Love* by Aureliu Busuioc. Also, Inga tries to watch all the newscasts on TV and read newspapers. In her free time she draws, crochets, knits, and solves crosswords.

She likes it and she feels good when she can stretch a hand to another child. "It is wonderful to do good things for others. Especially when this doesn't take you much effort but saves somebody next to you", Inga says.

Inga wishes to become a lawyer, so she could make justice in the country. "Social inequity bothers me. Today, unfortunately, it is money that dictates everything", Inga believes. She says she has many talented friends, who, unfortunately, can't go to university because they don't have money for tuition, while the competition for scholarships is so tight that the chances to receive one are minor. "It is worrying to meet young people for whom education is not a priority but who go to university. What kind of professionals are they going to be?" Inga wonders.

For her, the lifeskills course has been a strong impetus. "You become more optimistic, more self-confident and you acquire the certainty that you can make a difference. What's important is to desire this very much and act, to try and get something even when your chances are very slim. Anyway, you learn from every success and every failure", Inga Rotari says.



Cînd voi crește voi fi polițist sau ... naist

23.

Alina Țurcanu

ziaristă

Cea mai mare dorință a lui Denis, un copil de 13 ani, elev în clasa a VI-a la internat, este să-și adune toată familia grămăjoară - el, mama, tata, surioara și cei doi frați - și să trăiască împreună fericiți. Nu este o dorință imposibil de realizat, crede Denis. Ar trebui doar ca mama și cu tata să se împace, ea - lăsând supărarea, el - lepădându-se de băutura, și să-și dea seama amândoi că au patru copii pe care i-au lipsit pe nedrept de dragostea și căldura părintească. Iar ei, cei patru copii, sunt gata în orice clipă să se întoarcă acasă. "Suntem toți cumiți și învățăm bineșor, părinții s-ar putea mândri cu noi. Eu și fratele mai mare am putea face multe lucruri pe lângă casă, am putea lucra pământul. Fiind toți împreună, cred că ne-am descurca noi cumva și am ieși din sărăcie", spune Denis.

Părinții lui Denis au divorțat pe când el avea vreo patru ani. Mama sa n-a mai putut suporta bețiile interminabile ale soțului, certurile și scandalurile din familie. După divorț, situația financiară fiind foarte grea, ea a decis să-și dea copiii temporar la internat. Mezinii, un băiat și o fată gemeni, nu aveau nici doi ani, Denis avea vreo cinci ani, iar băiatul cel mai mare - opt. I-a lăsat doar pentru o perioadă, dar așa și nu i-a mai luat înapoi acasă. Îi vizitează rar, cam de 2-3 ori pe an, și nici în vacanțe nu-i ia acasă - ultima dată au fost acum doi ani, în vacanța de iarnă. "Simt că se îndepărtează tot mai mult de noi, că nu mai are acea dragoste pe care ar trebui s-o aibă o mamă pentru copiii ei. Nu cerem nimic, nu ne trebuie cadouri, dulciuri, doar să vină mai des să ne vadă", spune Denis. N-a încetat niciodată să-și iubească mama, ea rămâne oricum ființa cea mai scumpă, însă durerea și supărarea fac ca dragostea să se amestece cu un soi de ură. Pentru tatăl său nu mai simte însă nici dragoste, nici ură, el devenindu-i un străin care are acum o altă familie și care nici nu-și mai amintește de propriii copii.

Denis este o fire deschisă, îi place să comunice, să se implice în diferite activități interesante. Este energic, ager și prietenos. Se împacă deopotrivă de bine și cu colegii, și cu profesorii și educatorii. Acum un an era însă mult mai retras și închis în sine, avea și unele probleme de comunicare cu cei din jur. Datorită programului "De la egal la egal" s-a schimbat foarte mult, a devenit mai sigur pe sine și mai îndrăzneț, a aflat o mulțime de lucruri care îi vor fi de folos în viață și și-a făcut mulți prieteni noi.

Când va crește mare, Denis vrea să devină polițist, ca să facă ordine și dreptate, să-i apere pe cei mai slabi, să lupte cu hoții, criminalii, teroriștii, traficanții de droguri, funcționarii corupți și alte gunoaie ale societății. "Vreau ca lumea să devină mai bună, mai prietenoasă, fără războaie și acte de terorism în care mor oameni nevinovați, fără sărăcie și foamete. Voi fi un polițist cinstit, corect, voi face totul conducându-mă doar de lege, nu ca unii polițiști de la noi, care ei înșiși sunt niște bandiți", spune Denis.

Printre ocupațiile preferate ale lui Denis sunt fotbalul și baschetul. Îi place, de asemenea, să citească povești și cărți de aventuri. Și mai are o pasiune - naiul. A început să-l studieze de vreo câțiva ani și, după părerea profesorului de muzică, are talent și ar putea deveni un muzicant bun. "Naiul e mai mult pentru suflet, e un instrument foarte frumos. Dar ar putea să-mi aducă și un ban. Dacă n-am să reușesc, din anumite motive, să mă fac polițist, am să-mi câștig existența cântând la nai. Profesorul mi-a promis că dacă voi avea rezultate bune, voi obține un document după absolvirea gimnaziului și voi primi și un nai în dar", spune Denis.

23.

When I grow up I will be a policeman or a ... panpipe player

Alina Țurcanu

ziaristă

The greatest wish of Denis, a 13 year old boy in grade 6 at the boarding school, is to assemble his entire family—himself, his mother, father, sister and the two brothers—so they could live happily together. This is not an impossible wish, Denis believes. It will only take mother and father to make up; mother should stop being angry, father should give up drinking, and both of them should realize that they have four children they have deprived unfairly of parental love and warmth. While they, the four children, are ready to return home any time. “We are all behaving and we have good grades, our parents could be proud of us. Myself and my elder brother could do many chores, we could also work the land. If we were together, I think we could make it and stop being poor,” Denis says.

Denis’s parents divorced when he was about four. His mother could no longer stand her husband’s endless drinking and the fights in the family. After the divorce, since she hardly had any money, his mother decided to send her children for a while to the boarding school. The small ones, a boy and a girl who are twins, hadn’t even reached two. Denis was about five, while the oldest son was eight. She left them there only for a while, but she never took them home again. She visits them rarely, two or three times a year; she doesn’t take them home even for vacations—the last time they were home was two years ago for the Christmas break. “I feel we have become more and more strange for her, that she no longer has that love for us a mother ought to have for her children. We are not asking for anything, we don’t need gifts and candies, we just want her to come more often to see us,” Denis says. He never stopped loving his mother, she still is his dearest soul, but the pain and the anger make love mix up with a sort of hatred. For his father he no longer feels either love or hate, as he has become just a stranger who now has a different family and who no longer remembers about his own children.

Denis is an open boy, he likes to communicate, to become involved in various interesting activities. He is full of energy, sharp and friendly. He gets along well with both his fellow students as well as teachers and educators. A year ago he was much more aloof and introverted; he was having communication problems with the people around him. But due to the Peer Education Program he has changed substantially, he’s become more self-confident and more forthcoming, he’s learned a lot of things he will be able to use in his life and made many new friends. When he is grown up, Denis wants to become a policeman, so he can make order and spread justice, defend the weak, fight the thieves, criminals, terrorists, drug dealers, corrupt bureaucrats and other dregs of society. “I want the world to become better, friendlier, without wars and terrorism that kill innocent people, without poverty and hunger. I will be an honest, fair policeman, I will do everything following the law alone, not like some policemen who themselves are bandits,” Denis says.

Football and basketball are among Denis’s favorite pastimes. He also likes reading fairy tales and adventure books. He has one more passion—the panpipe. He started learning to play this instrument several years ago, and his music teacher thinks he has talent and could become a good musician. “The panpipe is rather for the soul, it is a beautiful instrument. But it might earn me some money too. If, for some reason, I fail to become a policeman, I will earn my living playing the panpipe. The teacher promised me that if I do well I will receive a certificate and a panpipe as a gift when I graduate the secondary school,” Denis says.

Alina Țurcanu
ziaristă

Cea mai mare dorință? O familie fericită. Vis? Să ajung în Japonia!

Ion are 15 ani și învață în clasa a VIII-a. Locuiește la o mătușă, dar preferă să-și facă studiile la gimnaziul-internat și nu vrea să se transfere la o școală obișnuită. "Aici mă simt mai bine, copiii sunt mai prietenoși și mai înțelegători. Omul dacă a trecut prin situații grele nu este indiferent față de alții", explică Ion.

Prin situații grele i-a fost dat să treacă și lui Ion. La început părinții lui se împăcau bine, dar treptat în familie au început neînțelegerile. Când tatăl lui Ion a fost plecat la lucru în Rusia, maică-sa și-a găsit pe altcineva. Când a venit din Rusia, tatăl a început să bea. Apoi și maică-sa a îndesit-o cu băutura, în casă era permanent mizerie. Când Ion avea doar șase ani mama l-a părăsit și a plecat de acasă cu un alt bărbat într-o localitate din România. Tatăl lui Ion era plecat atunci la lucru în Rusia. Când a venit, a încercat să-și convingă soția să se împace, să vină înapoi acasă, dar în zadar. După aceasta a umblat prin judecăți și a perfectat documentele necesare, lipsind-o de drepturile părintești. Dar nici tatăl lui Ion nu stătea permanent acasă, pleca periodic la lucru, ba în Rusia, ba în România. Ultima dată Ion și-a văzut tatăl acum cinci ani. Atunci a plecat, ca de obicei, la lucru în România, dar nu s-a mai întors și nimeni nu știe unde e. Ion trăiește cu speranța că tatăl lui e viu și sănătos, că poate a plecat la lucru în altă țară, dar odată și odată se va întoarce. Pe maică-sa însă n-o așteaptă, deși știe că locuiește într-un sat din România, la vreo 15 km de Prut, că are o altă familie și un alt fiu. Ion n-o poate ierta pentru faptul că l-a abandonat. "Poate era prea tânără și nu-și dădea bine seama ce face, nu știu, dar asta nu e o scuză. Aveam nevoie de ea atunci când eram mic, acum însă nu-mi mai trebuie nimic de la ea", spune Ion. Dar în poeziile pe care le compune dorul de mama e una din temele principale...

De vreo câțiva ani Ion locuiește la sora tatălui, care l-a luat sub tutelă. Deși în familia mătușii este tratat cu bunăvoință, Ion se simte străin. "Sunt niște oameni foarte buni, mă iubesc ca pe un fiu. Mă împac bine cu vărul meu care e de o vârstă cu mine. Dar totuși nu e familia mea, nu e casa mea", spune Ion cu durere în glas. Cea mai mare dorință a sa e să aibă cândva o familie fericită, o casă și copii cărora să le dăruiască toată dragostea sa.

Ion este unul dintre cei mai buni elevi din școală, se descurcă de minune la majoritatea disciplinelor, are o purtare exemplară și participă activ la acțiunile

24.

The biggest wish? A happy family. The dream? To go to Japan.

Alina Țurcanu

ziaristă

Ion is 15 and he is a student in the 8th grade. He lives with an aunt, but he prefers going to the boarding school and doesn't want to be transferred to a regular school. "I feel more comfortable here, the children are friendlier and more understanding. When someone has gone through difficult situations he tends not to be indifferent towards others", Ion explains.

Ion too had to face difficulties. At the beginning his parents got along well, but gradually tension built in the family. While Ion's father was away working in Russia, his mother found another man. When he returned from Russia, father started drinking. Then his mother took to the bottle too, and the house was always in disarray. When Ion was only six his mother left him and went away with another man to some place in Romania. Ion's father was working in Russia at that time. When he returned, he tried to persuade his wife to make up, to come back home, but it was all in vain. So he went to court and got the court to deprive her of parental rights. But Ion's father too was not always at home; he often went to work, either to Russia or Romania. The last time Ion saw his father was five years ago. At that time he went to work in Romania, as usual, but never returned and nobody knows where he might be. Ion nurtures the hope that his father is alive and well, that he maybe is gone to work in some other country, and that he will return one day. But Ion is not expecting his mother to return, although he knows that she lives in a Romanian village, some 15 km off the Prut river, that she has a new family and a new son. Ion can't forgive her for abandoning him. "Maybe she was too young and didn't realize what she did, I don't know, but this is not an excuse. I needed her when I was small, but now I don't need anything from her", Ion says. But in the poems he writes missing his mother is one of the main themes.

For some years now Ion has been living at his father's sister's, who took him into custody. Although the aunt's family treats Ion kindly, he feels alien. "They are very good people, they love me like a son. I get along well with my cousin, who is my age. But this is not my family, not my house", Ion says with sorrow in his voice. His greatest wish is to have a happy family one day, a house and children to whom he could give all his love.



extrașcolare. Este pasionat de geografie, istorie, calculator și cunoaște o mulțime de lucruri interesante, pe care le povestește cu plăcere prietenilor săi. Alte pasiuni ale lui sunt muzica și sportul, în special, fotbalul, despre care e gata să discute ore în șir. Totodată, Ion este foarte credincios, citește multă literatură religioasă și se roagă mereu pentru el și cei apropiați. "Oamenii sunt schimbători, doar Dumnezeu e veșnic și doar la el găsesc mereu încrederea și susținerea deplină de care am nevoie", spune Ion.

Ion încă nu a decis ce vrea să devină în viitor. "Îmi place să citesc, să analizez diferite situații și fenomene, să discut pe teme serioase, mă interesează politica și tot ce se întâmplă în societate. Mi-ar place să fiu ziarist sau avocat. Pe de altă parte, îmi place să învăț pe alții, să le spun lucruri pe care ei nu le cunosc și mă bucur dacă sunt înțelese. De aceea mă gândesc că aș putea fi și profesor - de istorie, geografie sau biologie." Ion vrea să meargă numaidecât la facultate. Până absolvă gimnaziul și, apoi, liceul, are timp să se gândească la care anume.

Și mai are Ion un vis - să călătorească prin toată lumea, să vadă locurile despre care a citit în cărți sau a aflat de la televizor. Cel mai mult ar vrea să ajungă în Țara Soarelui-Răsare, fiind fascinat atât de cultura japoneză, cât și de realizările tehnico-științifice ale Japoniei.

Ion is one of the best pupils in his school, he does very well in most of the subjects, he behaves well and participates actively in extracurricular activities. He is in love with geography, history, computers and knows a lot of interesting things that he tells about his friends with relish. His other passions are music and sports, especially football, about which he can speak for hours. Ion is also very religious, he reads a lot of religious books and always prays for himself and his beloved ones. "People are not constant, only God is eternal and only He gives me the confidence and full support I need", Ion says.

Ion has not yet decided what he wants to become in the future. "I like reading, analyzing various situations and phenomena, talking about serious topics, I am interested in politics and everything happening in society. I would like to be a journalist or a lawyer. On the other hand, I like teaching others, telling them things they don't know and it makes me happy when I am understood. So I am thinking about becoming a teacher too—of history, geography, or biology". Ion definitely wants to go to university. Before he graduates the gymnasium, and later the high-school, he has time to think to which one to apply.

Ion has one more dream—to travel all over the world, see the places he has read about in books and learned about from TV. His biggest wish is to visit the Country of the Rising Sun, as he is fascinated both by the Japanese culture and Japan's technological and scientific achievements.





Cînd tăticul este plecat, eu sunt capul familiei

25.

Alina Țurcanu
ziaristă

Peste zece ani, Stanislav, care acum are 15 ani și învață în clasa a VIII-a a gimnaziului-internat, se vede lucrând undeva peste hotare - în Grecia, Italia sau poate chiar în SUA. De ce anume peste hotare? Pentru că în Republica Moldova, după parerea lui, nu are viitor. Stas crede că în condițiile de aici nu va putea câștiga suficienți bani pentru a-și asigura o existență decentă și pentru a-i ajuta pe cei trei frați mai mici: Edgar (14 ani), Manfred (13 ani) și Sem (6 ani).

Deși nu e prea înalt de statură, Stas pare mai mare de vîrsta sa, din cauza umbrei de îngîndurare și tristețe care îi rămîne întipărită în privire chiar și atunci când zâmbește. Până la 24 noiembrie 2001 Stas a fost un copil fericit - avea o familie minunată: mama, tata și trei frațiori. Trăiau cu toții în dragoste și înțelegere, aveau de toate... Însă în acea zi neagră o veste groaznică a năruit într-o secundă fericirea familiei sale - mama a decedat într-un grav accident de circulație produs în România. De câțiva ani ea era cea care aducea cei mai mulți bani în casă, avea o mică afacere - aducea marfă de peste hotare și o vindea. Tragedia l-a marcat puternic pe Stas, făcându-l să se maturizeze mult mai devreme decît semenii săi. Este cel mai mare în familie și se simte responsabil de frați, mai ales că tatăl lor este mai mult plecat de acasă - după moartea soției a luat și el calea străinătății, să câștige bani pentru a-și întreține cei patru feciori și mama bătrână.

La câteva luni după tragedie familia a decis, de comun acord, ca Stas și Edgar să meargă la internat, deoarece situația financiară se înrăutățise, tatăl trebuia să plece la lucru la Moscova, iar bunicei îi venea greu să se descurce cu patru nepoți. Acasă, au rămas mezinii, Manfred și Sem. Stas și Edgar merg să-și vadă frații și bunica cel puțin o dată la două săptămâni. "Ni se face dor și, apoi, trebuie s-o ajutăm și pe bunica. Sem e mic, iar Manfred singur nu le reușește pe toate. Anul acesta ne-a fost foarte greu în ceea ce privește lemnele de foc. Am luat un căluț cu împrumut de la un vecin și mergeam la pădure să adunăm vreascuri. În lipsa lui tăticu eu sunt capul familiei și am grijă ca frații să fie cuminiți. Dacă fac vreo boroboacă sau nu o ascultă pe bunica, îi cert, le fac morală, le explic cum trebuie să se comporte", povestește Stas.

25.

When our father is away I become the head of the family

Alina Țurcanu
ziaristă

In ten years Stanislav, who is now 15 and in the 8th grade of the boarding school, sees himself working someplace abroad—in Greece, Italy or maybe even in the USA. Why abroad? Because in Moldova, he believes, he has no future. Stas believes that in the circumstances here he will not be able to earn enough for a decent living and to help his three younger brothers: Edgar (14), Manfred (13), and Sem (6).

Although he is not very tall, Stas seems older than he really is due to the shade of thoughtfulness and sorrow impregnating his look even when he smiles. Before 24 November 2001 Stas was a happy child—he had a wonderful family with a mother, a father and three brothers. They all lived in love and understanding, they didn't lack in anything. But on that black day terrible news made the happiness of his family collapse in a second—their mother had died in a car accident in Romania. For several years she had been the one who was bringing home most of the money, she had a small business where she imported goods from abroad and sold them. The tragedy left a strong mark on Stas, making him grow up much before his peers. He is the eldest in the family and he feels responsible for his brothers, especially that their father is rarely at home—after the death of his wife he went abroad to earn money to support his four sons and his old mother.

Several months after the tragedy the family decided together that Stas and Edgar were to go to the boarding school, since their financial situation had worsened; their father had to go to work in Moscow, while their grandmother could not manage four grandchildren. Manfred and Sem, the youngest ones, remained at home in their village. Stas and Edgar are going home at least once every two weeks. "We miss them and we also have to help our grandmother. Sem is small, while Manfred can't manage everything on his own. This year we had great difficulties with fire wood. We borrowed a horse from a neighbor and went to the forest to collect wood. In the absence of our father I am the head of the family and make sure my brothers behave. If they get into trouble or are not listening to granny, I reprimand them, I explain to them how they ought to behave", says Stas.



Stas este optimist și e convins că va avea un viitor fericit, oricâte greutăți va trebui să înfrunte. "Mă gândesc întotdeauna doar la bine, niciodată la rău. Rău și așa ne otrăvește viața, nu trebuie să-ți umpli capul cu gânduri negative. Nu-i invidiez pe cei care au de toate și o duc mai bine, mă bucur pentru ei și mă gândesc că Dumnezeu ne va ajuta și pe noi să ieșim din greutăți", spune Stas. Ar vrea să-și continue studiile după absolvirea gimnaziului la un colegiu de muzică, pentru că îi place să cânte și visează să devină cândva un interpret de muzică de estradă (ca Nikolai Rostorguiev din "Liubă"). Dar nu e sigur că va putea să-și continue studiile, poate doar mai târziu. Dacă situația în familie va fi grea, va pleca la Moscova să lucreze împreună cu tatăl său, pentru ca măcar frații mai mici să poată să-și continue învățătura. Lucrând la Moscova, Stas vrea să adune niște bani, să învețe meseria de șofer și să plece apoi în Grecia, Italia ori Spania să lucreze. Cu timpul vrea să-i ajute și pe Edgar și Manfred să vină peste hotare. Cât privește mezinul familiei, Sem (numele lui e o abreviere de la numele fraților mai mari), Stas spune că va face tot posibilul ca el să învețe și să devină muzician. Împreună cu tatăl au decis să-i cumpere vioară și să-l înscrie chiar din clasa I-a la școala muzicală. "În familia noastră tuturor ne place muzica. Dacă nu voi reuși eu să devin artist, macăr Sem să fie muzicianul familiei", zice, visător, Stas. El speră ca toți frații vor crește oameni de omenie și că mama lor, acolo, în Ceruri, se va bucura pentru ei.

Stas is optimistic and sure he will have a happy future, whatever difficulties he may encounter. "I am always thinking only about good things, I never think negatively. Bad things poison our lives as it is, so we don't have to fill our heads with negative thoughts. I am not envious of those who have everything and are better off, I am happy for them and I am thinking that God will help us too get out of this hard life", Stas says. He wants to continue his education at a music college after he graduates from the gymnasium, because he likes singing and his dream is to become a pop singer (like Nikolay Rostorguiev from "Liubeh"). But he is not sure he will be able to continue his education, perhaps only later. If the situation in the family remains hard, he will go to Moscow to work together with their father so that at least the younger brothers could continue their education. By working in Moscow, Stas wants to save some money, learn to be a driver and then leave for Greece, Spain or Italy to work. In time he wants to help Edgar and Manfred join him abroad. As far as the youngest one, Sem (his name is an abbreviation of the names of the older brothers), is concerned, Stas says he will do everything he can to help him study to become a musician. Together with his father they decided to buy him a violin and send him to a music school. "Everyone in our family likes music. If I fail to become an artist, then at least Sem can become the musician of our family", Stas says pensively. He hopes that all his brothers will grow to become good people, and their mother, up there in Heaven, will be happy for them.



Iana – o romantică ambițioasă pasionată de modeling și de limbi străine

Alina Țurcanu
ziaristă

Uneori, seara, contemplând în singurătate cerul înstelat, scrie versuri. De dragoste. Deși, după cum mi s-a destăinuit, Cupidon încă nu i-a săgetat inima. "E prea devreme pentru astfel de sentimente", crede Iana, o adolescentă frumoasă de 15 ani, înaltă și suplă, cu ochi migdalați de culoarea ciocolatei. La fel ca majoritatea fetelor de vârsta ei, Iana e romantică și sentimentală, "înghite" pe nerăsuflăte romane de dragoste, adoră filmele cu actori frumoși, răsfoiește cu mult interes revistele de modă, ascultă cu plăcere muzica dance și se visează vedetă. Vrea să devină model sau un star de televiziune și să cucerească publicul. Și mai vrea să ajungă cândva în America și să se stabilească acolo.

Iana este elevă în clasa a VIII-a la gimnaziul-internat. E aici "de-o viață", după cum se exprimă ea, de când se ține minte. Mai exact, de la vârsta de patru ani, când mama ei a decedat în urma unei intervenții chirurgicale, iar tatăl a plecat undeva în Rusia și nu s-a mai întors. Împreună cu Iana, la internat a fost adusă o soră mai mare decât ea cu șase ani și un frățior mai mic cu un an. O altă soră și un frate erau deja maturi când a murit mama și și-au văzut de viața lor, plecând prin lume să-și găsească un rost. Primele sale amintiri din copilărie sunt scăldate în lacrimi - ea și frățiorul mai mic, amândoi pe un pat, la grădinița internatului, plâng, iar surioara mai mare, și ea cu lacrimi în ochi, încearcă să-i liniștească, dându-le jucării. "Practic nu țin minte cum e să ai mamă, dar mereu i-am simțit lipsa. Poate când eram mai mică nu înțelegeam cât e de dureros, însă acum simt foarte acut acest lucru, mai ales când se vorbește de Mamă", spune Iana. Îi e dor și de tata, chiar dacă acesta nu le-a arătat niciodată prea mare afecțiune și i-a părăsit când aveau cel mai mult nevoie de el. Ar vrea să-l caute, să-i vorbească, speră că, poate, între timp, a devenit mai bun și regretă că și-a abandonat copiii. "Poate l-aș putea ierta", spune Iana.

La o carieră de model a inspirat-o exemplul surorii mai mari, acum de 21 de ani, care lucrează la o agenție de modele din Spania. Istoria acesteia e demnă de scenariul unui film cu happy end. Acum trei ani, aflându-se în România, sora Ianei, o blondă cu ochi albaștri, a făcut cunoștință, prin internet, cu un tânăr din Spania, angajat al unei agenții de modele. Și-au scris, apoi s-au întâlnit, după care el a invitat-o la Madrid și a ajutat-o să se angajeze în calitate de model la

26.

Iana – an ambitious romantic passionate about modeling and foreign languages

Alina Țurcanu
ziaristă

Sometimes, in the evening, as she is contemplating the starry sky, she writes poems. Love poems. Although, as she confessed to me, Cupid had not yet hit her heart. "It's too early for me to have such feelings", Iana believes, who is a beautiful adolescent of 15, tall and slim, with almond-shaped, chocolate-colored eyes. As most of the girls of her age, Iana is romantic and sentimental, she "gobbles up" love novels, loves films with beautiful actors, goes through fashion magazines with a lot of excitement, listens to a lot of dance music and dreams of becoming a star. She wants to become a model or a TV star and win over the audience. She also wants to go to America at some point and settle there.

Iana is an 8th grade student at the boarding school. She has been here "all her life", as she says, that is since she can remember. More exactly, since the age of four, when her mother died after an operation and her father left for Russia and never returned. A sister six years her senior and a brother one year her junior were brought to the boarding school together with Iana. Another sister and another brother were already adults when their mother died, so they went on with their lives, scattering in the world. Her first childhood memories are bathed in tears—she and her smaller brother, together in one bed at the boarding school's kindergarten, crying, while their elder sister, crying too, is trying to sooth them giving them toys. "I practically can't remember what it feels like to have a mother, but I have always missed her. Maybe when I was smaller I didn't realize how painful it was, but now I feel it very strongly, especially when somebody speaks about mother", Iana says. She also misses her father, although he had never shown very much love for them and left them when they needed him most. She would like to look for him, speak with him, she hopes that maybe, in the meantime, he has become better and regrets having abandoned his children. "Maybe I could forgive him", Iana says.

She was inspired to think of a modeling career by her elder sister, who is now 21 and works for a modeling agency in Spain. Her story is worth a happy-end screenplay. Three years ago, when she was in Romania, Iana's sister, a blue-eyed blond, met on the Internet a young man from Spain, who worked for a modeling agency. They wrote to each other, then they met, and then he invited her to go to Madrid and helped her find work as a model at the same agency where he was

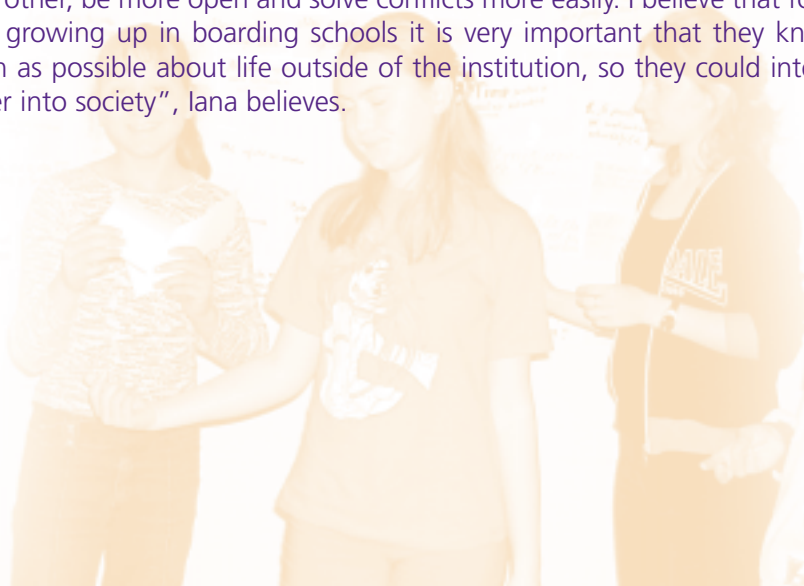


agenția la care lucra. Între timp s-au și logodit. Sora i-a promis lanei că după absolvirea gimnaziului o va lua în Spania, să-și încerce norocul în sfera modelingului. Și să-și continue neapărat studiile.

Pentru lana învățătura e pe primul loc. Deși nu este eminentă, e printre primii în clasă la învățătură, iar fotografia ei se află pe tabla de onoare a școlii. Îi plac mai ales disciplinele umanitare, în special, limba și literatura română, limba franceză, limba rusă. Lana e ferm convinsă că numai având studii solide poate realiza o carieră profesională de succes și poate avea un viitor frumos. "Poți să fii model doar cât ești tânără și frumoasă, eu însă vreau o profesie serioasă, pentru o viață, nu doar o carieră strălucitoare încheiată la 30 de ani", spune lana. Dorește să devină o foarte bună traducătoare, atât de bună, încât să fie invitată să traducă la reuniuni importante ale șefilor de state și de guverne. Este optimistă, dar e și realistă și își dă seama cât va trebui să muncească pentru a ajunge la un astfel de nivel. De aceea, pentru a-și realiza visul, s-a apucat serios de carte - pe lângă franceză și rusă, studiate obligatoriu la școală, face ore facultative de engleză, iar de sine statator învață spaniola. De asemenea, învață să-și depășească timiditatea și să fie mai sigură pe sine. În această privință a ajutat-o mult participarea la programul "De la egal la egal". "Am descoperit că îmi place și pot să mă manifest în rol de organizator. Am învățat să am încredere în forțele proprii și să fiu independentă. Programul, în general, ne-a ajutat să ne apropiem unul de altul, să fim mai deschiși și să putem rezolva mai ușor conflictele. Cred că pentru copiii educați în internate este foarte important să cunoască cât mai multe despre viața de dincolo de pereții instituției, ca să poată să se încadreze mai ușor în societate", consideră lana.

working. They became engaged in the meantime. Iana's sister promised her that after she would graduate from the gymnasium she would take her to Spain so that she could try her luck in modeling. And continue her education.

Education for Iana is a first priority. Although she is not a straight-A's student, she is still among the best students of her class, and her picture is on the school's board of honor. She especially likes humanitarian disciplines, mostly the Romanian language and literature, French and Russian languages. Iana is convinced that only by having a solid education will she be able to make a successful professional career and have a beautiful future. "You can be a model only while you are young and beautiful, but I want a serious profession, for a lifetime, not only a brilliant career that will finish when I am 30", Iana says. She wants to become a very good interpreter, so good as to be invited to interpret at important meetings of heads of states and governments. She is optimistic, but she is also realistic and realizes that she will have to work very hard to reach such a level. In order to see her dream come true, she has taken to studying seriously—besides French and Russian, which are compulsory subjects in school, she takes optional classes of English and studies Spanish on her own. Also, she is learning to overcome her shyness and become more self-confident. Her participation in the Peer Education Program helped her very much in this respect. "I discovered that I liked it and did well as an organizer. I learned to have confidence in myself and be independent. The program helped us become closer to each other, be more open and solve conflicts more easily. I believe that for children growing up in boarding schools it is very important that they know as much as possible about life outside of the institution, so they could integrate better into society", Iana believes.





De-aș câștiga la loto, mi-aș cumpăra pensule, vopsele și cărți

Alina Țurcanu
ziaristă

Ina, o adolescentă simpatică de 14 ani, elevă în clasa a VII-a la gimnaziul-internat, are un mare vis: să devină o pictoriță bună și să-și expună tablourile în cele mai renumite galerii din lume. Când vorbește de pictură, ochii îi devin și mai albaștri, iar chipul i se luminează de un zâmbet larg. Prin picturile sale, vrea să aducă oamenilor bucurie, să-i facă să fie mai buni, mai sensibili, mai receptivi și mai prietenoși. Ina e convinsă că arta poate face viața mai frumoasă, inclusiv, viața ei.

Din păcate, ea nu a avut parte de prea multe clipe fericite, dar a cunoscut din plin durerea și amarul vieții. Când avea opt ani a rămas orfană de tată. La puțin timp după tragedie, mama sa a plecat cu un concubin la Moscova la lucru, promițându-le copiilor că se va întoarce peste câteva luni cu bani. A lăsat acasă trei fiice - de 17, de 8 și de 6 ani, și un fecior de 9 ani. Fiul mai mare, de 21 de ani, era la închisoare, unde se află și în prezent. Mama Inei n-a mai revenit acasă nici astăzi. În decurs de șase ani nu le-a scris și nici nu le-a telefonat măcar o dată copiilor - să-i întrebe ce fac, cum se descurcă, cum se simt, ce mănâncă, cu ce se îmbracă... Nu, nu i s-a întâmplat nimic grav - e vie și sănătoasă, doar că a uitat că are cinci copii. Locuiește undeva în regiunea Permi din Federația Rusă împreună cu bărbatul cu care a plecat, au și o fiică de patru ani. Apropo, și bărbatul acela a lăsat în Moldova cinci copii...

După plecarea mamei, situația financiară în familia sa se înrăutățea din zi în zi tot mai mult, de aceea autoritățile au decis să le plaseze pe mezine, Ina și Maria, la internat. Fetițele s-au obișnuit foarte greu cu viața de internat, plângeau la început zi și noapte. "Dar timpul trece, viața merge înainte, iar omul e așa că se obișnuiește cu toate. Rana din suflet nu s-a vindecat și nici dorul de mamă n-a trecut, dar încerc să mă gândesc mai rar la acest lucru, să mă iau cu alte ocupații, cu alte gânduri, în caz contrar ar trebui să plâng întruna", spune Ina. Pentru Ina și Maria cele mai frumoase și mai așteptate sunt zilele de odihnă și vacanțele, când merg acasă, unde locuiește sora mai mare, căsătorită deja și cu doi copii, și fratele. "Suntem foarte uniți, ne iubim și ne susținem unul pe altul, că altfel ce s-ar mai alege din noi?", spune Ina. Copiii i-au scris mamei câteva scrisori (au aflat adresa de la niște

27.

If I won the lottery I would buy paints, brushes and books

Alina Țurcanu

ziaristă

Ina, a cute 14-year old teenager and student in the 7th grade of the boarding school, has one great dream: she wants to become a good painter and exhibit her canvases in the most famous galleries of the world. When she speaks about painting, her eyes become bluer, and her face lights up with a wide smile. Through her paintings she wants to bring to people joy, make them better, more sensitive, more receptive and more friendly. Ina is convinced that art can make life more beautiful, her life too.

Unfortunately, she hasn't had many happy moments in her life, and she has known the full measure of pain and bitterness of life. When she was eight her father died. Shortly after the tragedy her mother left for Moscow with a concubine, in search of work, promising the children to return after several months and bring money. She left three daughters behind—of 17, 8 and 6—and a son of 9. The oldest son, 21, was then in prison, where he still is to the present day. Ina's mother never came back. For six years she has never written nor phoned her children to ask them how they were, how they managed, how they felt, what they ate, what they wore. No, nothing bad happened to her—she is alive and well, she has simply forgotten she has five children. She lives somewhere in the region of Permi in the Russian Federation together with the man she left with, and they have a daughter of four. That man, too, left five children behind in Moldova.

After their mother had left, the financial situation of their family was becoming worse every day, so the authorities decided to put the smaller children, Ina and Maria, in a boarding school. The girls could not become accustomed to boarding-school life; at the beginning they cried day and night. "But time goes on, as does life, and humans are made so they become used to everything. The wound in our souls never healed and we still miss our mother, but I am trying not to think about this, I am trying to become involved with other things, other thoughts, for otherwise I would be weeping all the time", Ina says. The most beautiful and desired days for Ina and Maria are the weekends and vacations, when they can go home, where their elder sister—with her husband and two children—and their brother live. "We are very united, we love and support each other, for otherwise what would become of us?" Ina says. The children have



rude de-ale concubinului ei), s-au adresat după ajutor la emisiunea "Jdi menea" ("Așteaptă-mă"), dar deocamdată nu au primit nici un răspuns. Ina speră că o dată și o dată mama se va întoarce la ei și le va cere iertare pentru toată durerea și suferința ce le-a pricinuit-o.

Ina e o adolescentă plină de viață, comunicabilă, veselă și prietenoasă, gata oricând să-i ajute pe cei ce au nevoie. "Îmi place să comunic cu oamenii și mă străduiesc să fac numai bine, deoarece dacă faci rău aceasta se răsfârâge până la urmă asupra ta și a apropiaților tăi.", consideră Ina. Pune mult suflet și energie în tot ceea ce face - este prima în clasă la învățătură, participă cu succes la olimpiade școlare, obține premii la concursuri de desen și de poezie, e una dintre participantele cele mai active ale Programului "De la egal la egal", dansează și cântă frumos. Are două mari pasiuni - pictura și lectura. Spune că dacă ar fi să câștige mulți bani la loto și-ar cumpăra numai pensule, vopsele, hârtie și multe-multe cărți. Are talent la pictură, dar nu prea are ustensilele necesare și nici nu poate merge, din lipsă de bani, la o școală de pictură. Desenează cum crede și simte ea și cu ceea ce are - creioane, acuarelă, cariocă. Vrea foarte mult să se învețe a picta în ulei. Speră să obțină după absolvirea gimnaziului o bursă la unul din colegiile de arte, fiindcă nu are posibilitate să învețe în bază de contract cu taxă. "Sunt optimistă și cred în puterile mele. Cu multă muncă și dăruire și cu ajutorul lui Dumnezeu cred că voi reuși să-mi realizez toate visurile", este convinsă Ina.

written several letters to their mother (they found the address from the relatives of her concubine), and they turned to the Russian TV show “*Zhdi menea*” (“Wait for me”), but they haven’t received any answer yet. They hope that their mother will come back to them one day and will ask them for forgiveness for all the pain and suffering she has caused them.

Ina is a very lively adolescent girl, she is communicative, joyful and friendly, always ready to help those in need. “I like communicating with people and I try to do only good things, because if you do something bad it will come back to you and your beloved ones in the end”, Ina thinks. She invests a lot of energy and love in everything she does—she is the best student in her class; she is successful in school contests, wins prizes in drawing and poetry contests; she is one of the most active participants in the Peer Education Program, dances and sings well. She has two great passions—painting and reading. She says that if she won a lot of money in the lottery she would buy only brushes, paints, paper and many-many books. She has a talent for painting, but she doesn’t have the tools nor can she go to an art school for lack of money. She draws the way she thinks and feels, and with whatever she can find—crayons, watercolors, markers. She wishes she could learn to paint in oil. She hopes that after she graduates the gymnasium she can receive a scholarship to one of the art colleges, because she will not be able to pay for her tuition. “I am optimistic and I believe in myself. With hard work and devotion and with God’s help I believe I can make all my dreams come true”, Ina is convinced.





Vreau să fiu un exemplu bun pentru sora și frate

Alina Țurcanu

ziaristă

Mariana are 15 ani și învață în clasa a VIII-a la gimnaziu-internat. La întrebarea: ce i-ar trebui pentru a fi fericită când va fi matură, a răspuns fără să stea mult pe gânduri - o familie bazată pe dragoste, o casă modestă, dar proprie, un serviciu decent și prieteni adevărați. Rușinoasă și timidă, Mariana vorbește cu jumătate de voce și lasă des ochii în jos, parcă i-ar fi permanent jenă sau frică de ceva.

La internat e de vreo șapte ani. Are aici și o soră mai mică, care acum e în clasa a III-a. Fratele lor, în vârstă de 11 ani, e la un alt internat. Despre viața de până la venirea la internat Mariana își amintește ca de un coșmar. Nu ține minte ca mama s-o fi mângâiat și alintat, nu-și prea amintește nici măcar cum arăta ea, în schimb ține minte foarte bine cum a bătut-o odată, când avea vreo cinci ani, de a lăsat-o toată vânăată. "Ne obijduia foarte tare. Ne lăsa singurei în casă și pleca. Nu avea grijă de noi, nu ne făcea de mâncare, nu făcea ordine prin casă, ne bătea. Începuse să bea, să umble cu alți bărbați, fugea de acasă și tatăcu o căuta. Odată s-a dus așa de acasă și nu s-a mai întors.", povestește Mariana. Nu știe nici astăzi pe unde e mama ei și nici nu vrea să știe. Nu vrea s-o mai vadă niciodată, pentru că încă îi mai este frică de ea, să n-o bată. Mariana spune că n-ar fi în stare niciodată, probabil, să-și ierte mama, pentru că rana pe care i-a lăsat-o în suflet e prea adâncă. "Nu mi-a rămas nici un pic de dragoste pentru ea, parcă mi s-a împietrit inima."

Mariana își iubește tatăl și ar vrea să locuiască împreună cu el, cu sora și fratele acasă, în sat, unde au o casă bună, o bunică și o mătușă care țin la ei și care i-ar putea ajuta. Tatăl Marianeii a fost plecat timp de mai mulți ani la lucru peste hotare. Acum un an și jumătate a revenit, a făcut reparație în casă, a mai cumpărat câte ceva. Și-a vizitat copiii la internat și le-a promis că n-o să-i lase niciodată, că îi va susține cu ce va putea, dar de luat acasă nu i-a luat.

Deși depune multe eforturi și își face conștiincios temele pentru acasă, Mariana are succese modeste la învățătură, îi vine greu să însușească unele discipline, în special, matematica. Dar nu-și face inimă rea din cauza aceasta, că doar nu le este dat tuturor să devină doctori în științe, glumește ea. Marianeii îi place croitoria și ar vrea să meargă la o școală de meserii să învețe a coase haine.

28.

I want to be a good example for my siblings

Alina Țurcanu

ziaristă

Mariana is 15 and she is in the 8th grade of the boarding school. To the question, what would make her happy when she grows up, she answers without much hesitation—a family based on love; a modest, but her own, house; a decent job and true friends. Shy and bashful, Mariana speaks softly and looks downward, as if she were constantly embarrassed or afraid of something.

She has been in the boarding school for seven years now. A younger sister of hers is also here; she is in the 3rd grade. Their brother, 11, is in a different boarding school. Mariana remembers of her life before coming to the boarding school as of a nightmare. She can't remember her mother ever caressing or caring for her, she can't even remember what her mother looks like, but she remembers very well how her mother once beat Mariana up, when she was about five, leaving her bruised all over. "She used to hurt us a lot. She would leave us alone in the house and go away. She didn't care for us, she didn't cook us food, didn't clean the house, she used to beat us. She started to drink, go out with other men, she would run away from home and our father would go looking for her. Once she left home and never came back", Mariana tells the story. She still doesn't know where her mother might be, nor does she want to know. She never wants to see her again, for she still fears her mother lest she would beat her again. Mariana says she would probably never be able to forgive her mother, because the wound she left in her soul is too deep. "I have no love left for her, as if my heart had turned to stone".

Mariana loves her father and wishes they could live together with him, her sister and brother, in their house in the village, where they have a good house, a grandmother and an aunt who love and who could help them. Mariana's father was abroad working for many years. He returned a year and a half ago, renovated the house, bought a few things. He visited his children at the boarding school and promised never to leave them, to give them all the support he could, but he didn't take them home.

Although she tries her best and does her homework thoroughly, Mariana's achievements at school are modest; she has difficulties with some subjects, especially math. But she doesn't worry too much about this, for, as she jokes, not everyone has to be a PhD. Mariana likes tailoring and she would like to go to a



După părerea ei, croitoria e o meserie interesantă și solicitată, așa că întotdeauna va putea câștiga bani pentru a se întreține.

I-ar place, de asemenea, să se facă bucătar sau cofetar. Abia e în clasa a VIII-a, până la absolvirea gimnaziului mai are timp să decidă ce meserie să-și aleagă. Orice profesie își va alege, Mariana este dispusă să muncească cinstit pentru a-și face un rost și pentru a câștiga respectul oamenilor. "Vreau să fiu un exemplu pentru soră și frate și să-i ajut să urmeze și ei calea cea dreaptă, să fie harnici, buni la inimă și cuminiți, să nu rătăcească pe cărări strâmbe ca mama noastră." Mariana își iubeste mult sora și fratele și suferă enorm dacă cineva îi obijduiește. Ea spune că va avea mereu grijă de ei, îi va ajuta și îi va apăra de necazuri.

Mariana e foarte bucuroasă că a fost inclusă în Programul "De la egal la egal". A învățat multe lucruri noi - cum să se comporte în anumite situații, cum să-și expună părerile într-o discuție etc., și-a depășit timiditatea, a devenit mai sociabilă și mai îndrăzneată. N-o deranjează faptul că unii colegi o i-au peste picior la lecțiile în care se produce pe post de animator, deoarece majoritatea colegilor, dimpotrivă, au început s-o respecte mai mult, iar picii din clasele primare, cu care a organizat diferite jocuri, au îndrăgit-o.



vocational school to learn to make clothes. She thinks making clothes is an interesting and popular profession, so she would always be able to make a living. She would also like to become a cook or pastry chef. She is only in the 8th grade, so she has enough time to decide on her profession before she graduates the gymnasium. Whatever profession she should choose, Mariana wants to work honestly to gain her place in life and the respect of others. "I want to become an example for my siblings and help them choose the right things, help them become hardworking, kind and well-behaved, prevent them from straying like our mother". Mariana loves her sister and brother very much, and she takes it with pain when somebody hurts them. She says she will always care for them, will help and protect them from trouble.

Mariana is very happy that she has been included in the Peer Education Program. She learned many new things—what to do in certain situations, how to express opinions during a discussion, etc.; she has overcome her shyness, become more sociable and more forthcoming. She is not worried that some of her peers are pulling her leg in class when she takes on the role of the animator, because the majority of her peers have started to respect her more, while the little ones from primary grades, where she organizes various play events, have started to love her.





notițe

RO

A large rectangular area with horizontal dotted lines for writing, set against a light orange background.





A large, light-orange rectangular area with rounded corners, containing horizontal dotted lines for writing. At the bottom of this area, there are faint, stylized illustrations: a sun-like symbol on the left, a star with a long tail in the center, and a rectangular box with a hand-drawn figure on the right.



notes

ENG



A large, light-orange rectangular area with rounded corners, containing horizontal dotted lines for writing.



notițe

RO





A large rectangular area with a light orange background and horizontal dotted lines, intended for writing notes.



notes

ENG

La realizarea acestui Jurnal au contribuit:

Ina Prisăcaru – ziaristă

Natalia Costaş – ziaristă

Alina Țurcanu – ziaristă

Iulian Robu – traducător

Eugenia Chiosa - redactor

Ion Axenti - machetator & design



Adresa: bd. Traian, nr. 23/1, MD – 2060, Chişinău,
Republica Moldova
Tel.: (373.2) **56 83 07**, Tel./fax: (373.2) **56 49 21**;
E-mail: ciddc@yahoo.com

